

V Bruseli 20. 7. 2021
SWD(2021) 727 final

PRACOVNÝ DOKUMENT ÚTVAROV KOMISIE

Správa o právnom štáte 2021 Kapitola o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku

Spríevodný dokument

OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV

Správa o právnom štáte 2021 Situácia v oblasti právneho štátu v Európskej únii

{COM(2021) 700 final} - {SWD(2021) 701 final} - {SWD(2021) 702 final} -
{SWD(2021) 703 final} - {SWD(2021) 704 final} - {SWD(2021) 705 final} -
{SWD(2021) 706 final} - {SWD(2021) 707 final} - {SWD(2021) 708 final} -
{SWD(2021) 709 final} - {SWD(2021) 710 final} - {SWD(2021) 711 final} -
{SWD(2021) 712 final} - {SWD(2021) 713 final} - {SWD(2021) 714 final} -
{SWD(2021) 715 final} - {SWD(2021) 716 final} - {SWD(2021) 717 final} -
{SWD(2021) 718 final} - {SWD(2021) 719 final} - {SWD(2021) 720 final} -
{SWD(2021) 721 final} - {SWD(2021) 722 final} - {SWD(2021) 723 final} -
{SWD(2021) 724 final} - {SWD(2021) 725 final} - {SWD(2021) 726 final}

ZHRNUTIE

Aj naďalej sa vyvíjalo veľké úsilie na zlepšovanie nezávislosti, integrity, kvality a efektívnosti slovenského justičného systému, o čom sa zmieňovala už aj Správa o právnom štáte 2020. Parlament schválil v decembri 2020 rozsiahlu reformu súdnictva a súvisiace novely ústavy a vykonávacích právnych predpisov, najmä pokiaľ ide o Ústavný súd a Súdnu radu SR. Slovenské orgány vynaložili takisto oveľa viac úsilia na riešenie problému korupcie v súdnictve. Prebieha príprava reformy súdnej mapy, do ktorej je zapojená aj Rada Európy. V tejto súvislosti vzniesli zainteresované strany mnoho pripomienok. Bol zriadený Najvyšší správny súd. Voľby nového generálneho prokurátora a špeciálneho prokurátora sa uskutočnili podľa nového transparentného postupu. Spomínané reformy odrážajú snahu o zlepšenie justičného systému a pri ich vykonávaní je dôležité prihliadať na príslušné európske normy, aby sa zabezpečila nezávislosť súdnictva. Je to dôležité o to viac, že úroveň vnímanej nezávislosti súdnictva sa medzi podnikmi síce zlepšila, ale medzi širokou verejnosťou zostáva veľmi nízka.

Slovensko vynakladá oveľa viac úsilia na potláčanie korupcie, čo sa ukazuje na vyšetrowaní a stíhaní viacerých prípadov korupcie na vysokých miestach. Zároveň boli vybraní a vymenovaní vedúci úradníci, napríklad predsedníčka nového Úradu na ochranu oznamovateľov, ktorá nastúpi do svojej funkcie 1. septembra 2021. Kapacity na odhaľovanie a vyšetrowanie trestných činov korupcie by sa dali ešte viac posilniť investovaním do špecializácie, osobitných analytických odborných znalostí a školení o etickej integrite pre Národnú kriminálnu agentúru. Pokiaľ ide o predchádzanie korupcii, pokrok sa dosahuje len pomaly. Viacero doterajších pokusov o reguláciu lobizmu zlyhalo. Na druhej strane návrhy legislatívy upravujúcej lobizmus, jav otáčavých dverí, majetkové priznania, konflikty záujmov poslancov parlamentu a verejné obstarávanie sa už plánujú alebo sú v počiatočnej fáze.

Ústava Slovenskej republiky, ako aj jej sekundárna legislatíva poskytujú právny rámec pre ochranu slobody prejavu, právo na prístup k verejným informáciám, pluralitu médií a práva tlače. Prerokúva sa návrh zákona, ktorým by sa mal zaviesť rámec na zabezpečenie transparentnosti vlastníctva médií. Jeho schválenie je naplánované na september 2021. Vláda mala v pláne navrhnuť legislatívu, vďaka ktorej by sa zabezpečilo priaznivejšie prostredie pre novinárov, no tieto plány boli odložené na neskôr. Šírenie štátnej reklamy zostáva aj naďalej neregulované. Viacero osôb zapojených do vraždy investigatívneho novinára Jána Kuciaka a jeho snúbenice Martiny Kušnírovej spáchanej v roku 2018 bolo odsúdených. Najvyšší súd zrušil rozsudok, ktorým bol údajný objednávateľ vraždy oslobodený spod obžaloby, a vrátil vec Špecializovanému trestnému súdu. Jeden rozsudok o vine potvrdil. Nezaviedla sa žiadna schéma na podporu spravodajských médií, ktorou by sa zmiernil vplyv, ktorý na ne mala pandémia COVID-19.

V súvislosti so systémom brzd a protiváh je ešte potrebné zlepšiť legislatívny proces tak, že sa doň viac zaangažujú zainteresované strany a občianska spoločnosť, čo sa uvádzalo už aj v Správe o právnom štáte 2020. Ústavná reforma z decembra 2020 explicitne vylučuje právomoc Ústavného súdu preskúmať ústavné zákony, čo viedlo k preskúmaniu tohto ustanovenia Ústavným súdom. Núdzový stav súvisiaci s pandémiou COVID-19 trval po väčšinu roku 2020 a skončil sa v máji 2021 po tom, čo sa v decembri 2020 zmenila legislatíva umožňujúca jeho predĺženie. Verejná ochrankyňa práv a Slovenské národné stredisko pre ľudské práva zohrávali počas pandémie aktívnu úlohu pri ochrane základných práv. Čoraz väčšie obavy vzbudzuje financovanie niektorých mimovládnych organizácií, najmä obmedzovanie financovania pre mimovládne organizácie pôsobiace v oblasti rodovej rovnosti.

I. JUSTIČNÝ SYSTÉM

Súdny systém Slovenskej republiky pozostáva z 54 okresných súdov, 8 krajských súdov, Špecializovaného trestného súdu, Najvyššieho súdu, Najvyššieho správneho súdu a Ústavného súdu Slovenskej republiky¹. Krajské sudy fungujú ako odvolacie sudy v občianskych, obchodných a trestných veciach a zároveň ako sudy prvého stupňa v správnych veciach. Špecializovaný trestný súd má právomoc posudzovať závažné trestné veci vymenované v príslušnom ustanovení Trestného poriadku². Súdna rada zohráva ústrednú úlohu pri riadení a správe súdov a pri vymenúvaní, pozastavovaní výkonu funkcie a odvolávaní sudcov, ako aj pri udržiavaní sudcovskej etiky. Polovicu jej členov (9 z 18) tvoria sudcovia, ktorých volia ich kolegovia. Ďalších členov súdnej rady vymenúva slovenská prezidentka, parlament a vláda³. Prokuratúra Slovenskej republiky je nezávislý štátny orgán, na čele ktorého stojí generálny prokurátor⁴. Slovensko sa zúčastňuje na Európskej prokuratúre. Slovenská advokátska komora je nezávislá samosprávna stavovská organizácia⁵.

Nezávislosť

Vnímaná úroveň nezávislosti súdnictva medzi podnikmi sa zlepšila, no zostáva stále nízka, zatiaľ čo medzi širokou verejnosťou je veľmi nízka. 30 % podnikov vníma úroveň nezávislosti súdnictva ako „pomerne dobrú alebo veľmi dobrú“, čo predstavuje výrazné zlepšenie oproti roku 2020 (15 %)⁶. Naopak v širokej verejnosti nedošlo k žiadnemu takémuto zlepšeniu vo vnímaní nezávislosti súdov a sudcov, pričom 28 % vníma nezávislosť súdnictva ako „pomerne dobrú alebo veľmi dobrú“ a 65 % ako „pomerne zlú alebo veľmi zlú“⁷, čo zodpovedá dlhodobému trendu, ktorý bol zaznamenaný už v Správe o právnom štáte 2020⁸. Najčastejšie uvádzanými dôvodmi, pre ktoré je nezávislosť súdnictva vnímaná ako nedostatočná, sú zasahovanie alebo tlak zo strany vlády a politikov, rovnako ako aj zasahovanie alebo tlak motivovaný hospodárskymi alebo inými osobitnými záujmami⁹.

Orgány podnikali kroky v snahe riešiť obvinenia z korupcie a zo zneužitia funkcie v súdnictve. Po rozsiahlych policajných operáciách, o ktorých sa zmieňovala Správa o právnom štáte 2020¹⁰, boli podniknuté aj ďalšie operácie. V súčasnosti sa proti 20 sudcom¹¹ a ďalším zástupcom spravodlivosti a presadzovania práva¹² vedú trestné konania, ktoré sa týkajú vážnych podozrení z korupcie a zo zneužitia funkcie. Ide o výsledok rastúcej snahy

¹ Opis sústavy súdov možno nájsť napr. vo Výročnej štúdii, ktorú pre Európsku komisiu vypracovala Komisia Rady Európy pre hodnotenie efektívnosti justície (CEPEJ).

² Slovenský trestný poriadok, paragraf 14 (napr. úkladná vražda, korupcia, terorizmus, organizovaná trestná činnosť, závažné hospodárske trestné činy, poškodzovanie finančných záujmov EÚ atď.).

³ Článok 141a Ústavy Slovenskej republiky.

⁴ Články 149 – 151 Ústavy Slovenskej republiky; zákon č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre.

⁵ Parlamentný zákon č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) zo 4. decembra 2003.

⁶ Porovnávací prehľad EÚ v oblasti justície za rok 2021, obrázok č. 50. Úroveň vnímanej nezávislosti súdnictva sa kategorizuje takto: veľmi nízka (menej ako 30 % respondentov vníma nezávislosť súdnictva ako pomerne dobrú a veľmi dobrú); nízka (30 – 39 %), priemerná (40 – 59 %), vysoká (60 – 75 %), veľmi vysoká (viac ako 75 %).

⁷ Porovnávací prehľad EÚ v oblasti justície za rok 2021, obrázok č. 49.

⁸ Správa o právnom štáte 2020, Kapitola o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 2 – 3.

⁹ Porovnávací prehľad EÚ v oblasti justície za rok 2021, obrázky č. 49 a 51.

¹⁰ Správa o právnom štáte 2020, Kapitola o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 2.

¹¹ Od mája 2021. Podľa informácií poskytnutých Súdnu radou SR.

¹² Prokurátori, policajti a právnici vrátane vysokopostavených úradníkov, ako sú bývalý prezident polície, generálny prokurátor, špeciálny prokurátor alebo bývalý štátny tajomník ministerstva spravodlivosti.

verejných orgánov o obmedzenie korupcie v justičnom systéme. Jeden sudca bol odsúdený. Trestné stíhanie viedlo k odstúpeniu viacerých sudcov z funkcie alebo k dočasnému pozastaveniu výkonu funkcie¹³. V rámci európskeho semestra sa takisto poukázalo na potrebu ďalšieho riešenia konkrétnych problémov s celkovou integritou justičného systému. Slovensku bolo v tejto súvislosti adresované aj odporúčanie¹⁴.

Bola prijatá komplexná reforma súdnictva, ktorá zahŕňa novely ústavy a vykonávacích právnych predpisov. Nadväzuje to na vyhlásenie vlády o presadení reformy v záujme obnovenia dôvery verejnosti v právny štát¹⁵, ako sa vysvetľuje v Správe o právnom štáte 2020¹⁶. V decembri 2020 boli schválené novely ústavy a vykonávacích právnych predpisov, vďaka ktorým sa zriadil najmä Najvyšší správny súd, zaviedli sa zmeny¹⁷ do výberu a vymenúvania sudcov Ústavného súdu a zmenilo sa niekoľko ustanovení týkajúcich sa súdnej rady. Zainteresované strany skonštatovali, že reforma odráža snahu o zlepšenie justičného systému a posilnenie jeho nezávislosti¹⁸, hoci niektoré časti reformy sa stretli s odmietaním (pozri ďalej).

Hoci niektoré prvky reformy týkajúcej sa Súdnej rady SR boli vítané, režim odvolania jej členov vzbudil obavy. Ústavná reforma zaviedla zmeny do spôsobu vymenúvania členov Súdnej rady SR, rozšírila jej právomoci a zmenila ustanovenie o odvolávaní jej členov¹⁹. Reformou sa zaviedlo pravidlo, podľa ktorého majú byť sudcovia – členovia súdnej rady volení vo viacerých volebných obvodoch²⁰. Cieľom tejto zmeny je podľa vlády zvýšiť legitimitu súdnej rady zabezpečením rozmanitejšieho zastúpenia sudcov. Tento cieľ je v súlade s odporúčaniami Rady Európy²¹. Reformou sa rozširujú aj právomoci súdnej rady²². Okrem toho sa v reforme výslovne stanovuje, že členov súdnej rady vrátane jej predsedu a podpredsedu môže kedykoľvek odvolať orgán, ktorý ich vymenoval²³. Podľa dôvodovej správy²⁴ to znamená, že takýto návrh na odvolanie sa nemusí zakladať na žiadnych zákonom stanovených kritériách²⁵, a môže byť namiesto toho motivovaný nedostatkom dôvery²⁶. Zainteresované strany vyjadrili obavy, že tento aspekt reformy môže mať nepriaznivý vplyv

¹³ Podľa informácií poskytnutých slovenskými orgánmi.

¹⁴ Odporúčanie Rady z 20. mája 2020, ktoré sa týka národného programu reforiem Slovenska na rok 2020 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Slovenska na rok 2020, COM(2020) 525 final.

¹⁵ Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky na obdobie rokov 2020 – 2024 z 19. apríla 2020, s. 8.

¹⁶ Správa o právnom štáte 2020, Kapitola o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 3.

¹⁷ Príspevok od Via Iuris (Únia občianskych slobôd) k Správe o právnom štáte 2021, s. 3. Informácie získané v súvislosti s návštevou Slovenska.

¹⁸ Príspevok od Via Iuris (Únia občianskych slobôd) k Správe o právnom štáte 2021, s. 3. Informácie získané v súvislosti s návštevou Slovenska.

¹⁹ Správa o právnom štáte 2020, Kapitola o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 4.

²⁰ Súdna rada sa skladá z 18 členov, z ktorých polovicu tvoria sudcovia, ktorých volia ich kolegovia. Vláda, parlament a prezident republiky si takisto vyberú po troch členoch. Takéto zloženie je v súlade s Odporúčaním Výboru ministrov Rady Európy CM/Rec(2010)12, bodmi 26 – 27.

²¹ Odporúčanie Výboru ministrov Rady Európy CM/Rec(2010)12, bod 27.

²² Touto zmenou sa súdnej rade udeľuje predovšetkým právomoc posudzovať majetkové priznania sudcov.

²³ Ďalšie informácie o vymenúvaní sú uvedené v poznámke pod čiarou č. 20. Podľa dôvodovej správy ústavného zákona č. 422/20 (s. 20) táto možnosť existovala v ústave už aj predtým a novelou sa jej existencia výslovne potvrdzuje. Ústavný súd však v zjednocujúcom stanovisku z 19. septembra 2018 PLZ. ÚS 2/2018 rozhodol opačne.

²⁴ Dôvodová správa ústavného zákona č. 422/20, s. 24.

²⁵ Ako vysvetlili zástupcovia slovenskej vlády, v súlade s ustálenou judikatúrou Ústavného súdu SR nesmie byť odvolanie diskriminačné ani svojvoľné. Informácie získané počas nadväzujúceho stretnutia k Správe o právnom štáte 2020.

²⁶ Informácie získané počas nadväzujúceho stretnutia k Správe o právnom štáte 2020.

na nezávislosť súdnej rady²⁷. Ich obavy sa zohľadnili aj v stanovisku predsedníctva Poradnej rady európskych sudcov (CCJE) z 9. decembra 2020²⁸. Odvolaný člen môže napadnúť rozhodnutie o odvolaní na Ústavnom súde SR podaním ústavnej sťažnosti²⁹. Je dôležité, aby sa pre Súdnu radu SR vytvorili dostatočné záruky, pokiaľ ide o jej nezávislosť vo vzťahu k zákonodarnej a výkonnej moci, a teda aj spôsob, akým môžu byť odvolaní jej členovia³⁰.

Zaviedol sa vek odchodu sudcov do dôchodku, aby mali viac istoty³¹. Na základe novely ústavy sudcovia odchádzajú do dôchodku po dosiahnutí veku 67 rokov³². Keďže reformou sa zrušila diskrečná právomoc súdnej rady navrhnúť odchod sudcu staršieho ako 65 rokov do dôchodku, zmena priniesla sudcom väčšiu právnu istotu a stabilitu.

Došlo k zmene režimu trestnoprávnej zodpovednosti sudcov. V októbri 2020 bola prijatá novela trestného zákona³³, po ktorej nasledovala zmena ustanovenia ústavy o imunite sudcov. Podľa reforiem nemôžu byť sudcovia³⁴ stíhaní za vyjadrenie právneho názoru počas svojho rozhodovania okrem prípadov, keď možno takéto rozhodovanie sudcu kvalifikovať ako spáchanie trestného činu³⁵. V tejto súvislosti bol do trestného zákona zavedený nový trestný čin „ohýbania práva“³⁶. Podľa tohto ustanovenia môžu byť sudcovia³⁷ stíhaní, ak pri rozhodovaní svojvoľne uplatňujú právo a iného tým poškodia alebo zvýhodnia³⁸. Toto ustanovenie sa má používať len v prípadoch zjavne svojvoľných a nesprávnych rozhodnutí³⁹. Trestné konania vedie špeciálny prokurátor a Špecializovaný trestný súd. Sudca stíhaný za takýto trestný čin má právo požiadať súdnu radu, aby vyjadrila svoj nesúhlas s pokračovaním

²⁷ Otvorená výzva slovenských právnikov dostupná na adrese <https://pravnystat.eu> a predložená ako príspevok do konzultácie so zainteresovanými stranami k Správe o právnom štáte 2021. Ustanovenie bolo napadnuté na Ústavnom súde SR a ešte stále sa o ňom pojednáva, spis č. 414/2021.

²⁸ Podľa stanoviska predsedníctva Poradnej rady európskych sudcov (CCJE) z 9. decembra 2020, CCJE-BU(2020)3, ktoré bolo vydané na žiadosť člena CCJE v súvislosti so Slovenskou republikou vo veci reformy súdnictva na Slovensku (s. 2 – 3), by členovia súdnej rady mali požívať záruky nezávislosti a ochrany pred vonkajším tlakom, a to najmä vymenovaním na pevne stanovené funkčné obdobie. Pozri aj stanovisko CCJE č. 10 (2007), 36; Stanovisko k návrhu zmien organického zákona o všeobecných súdoch Gruzínska, CDL-AD(2013)007-e, bod 71 „Benátska komisia zastáva názor, že pri využívaní svojej legislatívnej právomoci na navrhnutie budúcej organizácie a fungovania súdnictva by sa mal parlament zdržať prijímania opatrení, ktoré by ohrozili kontinuitu členstva vo Vysokoj súdnej rade“. Ústavný súd Slovenskej republiky dospel k podobným záverom v uznesení z 19. septembra 2018 PLz. ÚS 2/2018, bod 12.

²⁹ Nie je jasné, do akej miery by Ústavný súd mohol posudzovať rozhodnutie o odvolaní z hľadiska nezávislosti súdnictva. Informácie získané počas nadväzujúceho stretnutia k Správe o právnom štáte 2020.

³⁰ Súdny dvor Európskej únie pripomenul, že pokiaľ ide o postup vymenovania sudcov, aby mohol Výbor pre menovanie sudcov prispieť k zobjektívneniu tohto postupu, je nutné, aby bol takýto orgán sám osebe dostatočne nezávislý od zákonodarnej a výkonnej moci a aj od orgánu, ktorému má predložiť stanovisko týkajúce sa hodnotenia uchádzačov na miesto sudcu. Pozri rozsudok Súdneho dvora Európskej únie z 20. apríla 2021, Repubblika, vec C-896/19, bod 66.

³¹ Správa o právnom štáte 2020, Kapitola o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 4.

³² V prechodnom ustanovení sa stanovilo, že sudcovia, ktorí dosiahli vek 67 rokov v čase nadobudnutia účinnosti novely ústavy (1. januára 2021), odídu do dôchodku do 1. februára 2021. Slovenské orgány potvrdili, že sa nevyskytol ani jeden prípad takéhoto sudcu, takže toto ustanovenie sa neuplatnilo.

³³ Zákon č. 312/2020 Z. z. o výkone rozhodnutia o zaistení majetku a správe zaisteného majetku a o zmene a doplnení niektorých zákonov, účinný od 1. januára 2021.

³⁴ Toto ustanovenie sa vzťahuje aj na prísediacich.

³⁵ Článok 148 ods. 4 ústavy.

³⁶ § 326a trestného zákona.

³⁷ Toto ustanovenie sa vzťahuje aj na prísediacich a rozhodcov.

³⁸ Ďalšie informácie nájdete v príspevku od Via Iuris (Únia občianskych slobôd) k Správe o právnom štáte 2021, s. 8.

³⁹ Dôvodová správa k zákonu č. 312/2020 Z. z., s. 40. Informácie získané počas nadväzujúceho stretnutia k Správe o právnom štáte 2020.

trestného stíhania. Ak súdna rada vysloví nesúhlas s trestným stíhaním sudcu, rovná sa to ukončeniu konania⁴⁰. Dočasné pozastavenie výkonu funkcie stíhaného sudcu je možné iba na základe rozhodnutia disciplinárneho súdu⁴¹. Hoci európske normy stanovujú, že vo výnimočných prípadoch úmyselného pochybenia alebo hrubej nedbanlivosti musia sudcovia prevziať zodpovednosť za svoje rozhodovanie, každý režim, ktorým sa riadi zodpovednosť sudcov, musí poskytovať jasné a presné záruky potrebné na zabránenie akémukoľvek riziku jeho použitia ako nástroja na vyvíjanie nátlaku na súdnu činnosť alebo ako systému politickej kontroly nad obsahom súdnych rozhodnutí⁴². Pri uplatňovaní týchto nových ustanovení v praxi je dôležité tieto záruky riadne dodržiavať v súlade s európskymi normami. Niektoré zainteresované strany vyjadrili znepokojenie nad ústavnou zmenou týkajúcou sa imunity sudcov a tvrdia, že jej široké a nejasné znenie by mohlo predstavovať riziko zneužitia⁴³.

Nedávnou ústavnou reformou sa zmenil režim preloženia sudcov bez ich súhlasu. Nedávnou ústavnou reformou sa ustanovilo, že sudcovia môžu byť prelození bez svojho súhlasu v prípade zmeny sústavy súdov, ak je takéto preloženie nevyhnutné na zabezpečenie riadneho výkonu súdnictva⁴⁴. Podľa európskych noriem je možné vo výnimočných prípadoch preložiť sudcov bez ich súhlasu za predpokladu, že sú zavedené dostatočné záruky. Tieto záruky zahŕňajú požiadavku, aby sudca nebol preložený na súd nižšieho stupňa a aby mohol využiť súdne preskúmanie⁴⁵. Bude dôležité, aby vykonávací predpis⁴⁶ poskytoval dostatočné záruky so zreteľom na európske normy.

Pripravuje sa návrh reformy súdnej mapy. Zo správy Komisie Rady Európy pre hodnotenie efektívnosti justície (CEPEJ)⁴⁷ vyplynuli odporúčania, že by sa malo okrem iného zväziť posilnenie špecializácie sudcov a zmena súdnej mapy (a najmä zníženie počtu okresných súdov)⁴⁸. Ministerstvo spravodlivosti preto zorganizovalo pracovné skupiny

⁴⁰ Avšak táto záruka je zrejme platná len do roku 2024, zákon č. 423/2020, články III, XXX.

⁴¹ § 22 zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediacich. Podľa § 22a dočasne pozastaví výkon funkcie sudcu možno aj sudcovi, u ktorého existujú dôvodné pochybnosti o tom, že spĺňa predpoklady sudcovskej spôsobilosti, ak tým môže byť vážne ohrozená dôveryhodnosť súdnictva alebo dobrá povesť súdnictva. Po prijatí novely ústavy v decembri 2020 už nie je nutný súhlas Ústavného súdu na vzatie sudcu do väzby. Ďalšie informácie nájdete v príspevku od Via Iuris (Únia občianskych slobôd) k Správe o právnom štáte 2021, s. 8.

⁴² Odporúčanie Výboru ministrov Rady Európy CM/Rec(2010)12, bod 68. Pozri analogicky prípad disciplinárnych konaní proti sudcom: rozsudok Súdneho dvora Európskej únie z 19. novembra 2019, LM, C-216/18, bod 67; pokiaľ ide o zodpovednosť sudcov, pozri aj rozsudok Súdneho dvora Európskej únie z 18. mája 2021 v spojených veciach C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 a C-397/19, body 228 – 239.

⁴³ Podľa stanoviska predsedníctva CCJE z 9. decembra 2020 v súvislosti s ústavou [CCJE-BU(2020)3, s. 5]. Nové znenie ústavy je nejasné a zahŕňa potenciálne riziko zneužitia; otvorená výzva slovenských právnikov dostupná na adrese <https://pravnystat.eu> a predložená ako príspevok do konzultácie so zainteresovanými stranami k Správe o právnom štáte 2021.

⁴⁴ V minulosti bolo možné preložiť sudcov bez ich súhlasu len na základe súdneho konania. Článok 148 ods. 1 ústavy.

⁴⁵ Odporúčanie Výboru ministrov Rady Európy CM/Rec(2010)12, bod 52. Európska charta štatútu sudcov, články 1.4., 3.4.; správa Európskej siete súdnych rád o minimálnych normách pre hodnotenie profesionálnej výkonnosti a neodvolateľnosti sudcov, návrh 4.21; Rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva z 9. marca 2021, Bilgen/Turkey, 1571/07, bod 96.

⁴⁶ Podľa článku 148 ods. 1 ústavy sa presun v prípade zmeny súdnej mapy ďalej spresní vo vykonávacom predpise.

⁴⁷ Správa o právnom štáte 2020, Kapitola o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 4.

⁴⁸ CEPEJ (november 2017), Efektívnosť a kvalita slovenského súdneho systému, Hodnotenie a odporúčania na základe nástrojov CEPEJ, CEPEJ-COOP(2017)14, s. 20 – 28.

(v ktorých boli zastúpení aj sudcovia), ktoré mali pripraviť návrh reformy súdnej mapy⁴⁹. Cieľom reformy je zvýšiť dôveru verejnosti v súdnictvo a zlepšiť jeho efektívnosť a kvalitu⁵⁰. Návrh mapy za zakladá na potrebách, ako je dostatočná veľkosť súdov, aby sa sudcovia mohli na každom súde viac špecializovať, rešpektovanie kultúrnej a regionálnej identity a dostupnosť spravodlivosti⁵¹. Na základe údajov o pracovnej záťažii súčasných súdov, ako aj o infraštruktúre a dostupnosti súdov sa v reforme navrhovalo zníženie počtu okresných súdov z 54 na 30 a krajských súdov z 8 na 3⁵². Sudcovia, zamestnanci súdov a spisy by sa presunuli zo zaniknutých súdov na zachované nástupnícke sudy⁵³. Od septembra do decembra 2020 bol návrh reformy predstavený sudcom a ďalším zainteresovaným stranám; v januári a vo februári 2021 rokovania pokračovali⁵⁴. Ministerstvo spravodlivosti momentálne vyhodnocuje pripomienky predložené v rámci verejnej konzultácie, ktorá prebiehala od polovice decembra 2020 do začiatku marca 2021⁵⁵. Návrh reformy sa stretol s kritikou zo strany viacerých zainteresovaných strán, ktoré okrem iného skonštatovali, že neboli do postupu vypracúvania návrhov dostatočne zaangažované, a vyjadrili znepokojenie nad dostupnosťou súdov⁵⁶. Po vznesení kritiky sa ministerstvo spravodlivosti rozhodlo pokračovať v konzultáciách so sudcami až do septembra 2021. Po týchto konzultáciách sa do verejnej konzultácie opäť predloží prepracovaný návrh reformy súdnej mapy⁵⁷. Keďže súčasťou reformy bude aj preloženie sudcov⁵⁸, v tejto súvislosti je nutné uviesť, že sudcovia, ktorí budú počas reformy

⁴⁹ Postup vypracúvania návrhu reformy mal niekoľko fáz. V prvej fáze sa pracovná skupina, ktorá mala takmer 50 členov (väčšinu tvorili sudcovia vrátane predsedov súdov prvého a druhého stupňa a členovia súdnej rady vrátane jej predsedu), dohodla na kľúčových prvkoch reformy. V druhej fáze prvého polroka 2020 nová, menšia pracovná skupina s približne 10 členmi (4 z nich boli sudcovia) navrhla reformu na základe odporúčaní prvej pracovnej skupiny. Zainteresované strany však majú pochybnosti o rozsahu, v akom boli odporúčania zohľadnené. Zápisnice a prezenčné listiny zo zasadnutí pracovnej skupiny v prvej fáze sú k dispozícii na adrese <http://web.ac-mssr.sk/sudna-mapa-otazky-a-odpovede/>. Informácie získané v súvislosti s návštevou Slovenska. Informácie uverejnené ministerstvom spravodlivosti na webovej stránke o novej súdnej mape, <http://web.ac-mssr.sk/sudna-mapa-otazky-a-odpovede/>; Analytické centrum Ministerstva spravodlivosti SR (december 2020), Odporúčania pre tvorbu novej súdnej mapy, s. 15 – 17.

⁵⁰ Analytické centrum Ministerstva spravodlivosti SR (november 2020), Reforma súdnej mapy, s. 4.

⁵¹ Analytické centrum Ministerstva spravodlivosti SR (november 2020), Reforma súdnej mapy, s. 20 – 21. Vysvetlenia k posudzovaniu týchto kritérií v prípade jednotlivých obvodov poskytuje dokument Analytického centra Ministerstva spravodlivosti SR (november 2020), Odporúčania pre tvorbu novej súdnej mapy – http://web.ac-mssr.sk/wp-content/uploads/2020/sudna_mapa/nova_sudna_mapa_3_0_final.pdf.

⁵² Cieľom pracovnej skupiny bolo vytvoriť obvody, ktoré budú mať na základe priemerného počtu došlých vecí na každý v súčasnosti existujúci jednotlivý súd dostatočný počet vecí na vyťaženie najmenej 3 špecializovaných sudcov/3 špecializovaných senátov na každú agendu. V návrhu reformy sa takisto navrhlo zriadenie samostatných správnych súdov (pozri nižšie). Analytické centrum Ministerstva spravodlivosti SR (november 2020), Reforma súdnej mapy, s. 20 – 21; Analytické centrum Ministerstva spravodlivosti SR (november 2020), Odporúčania pre tvorbu novej súdnej mapy, s. 20 – 21, 34, 43.

⁵³ Návrh zákona o sídlach a obvodoch súdov, § 10 ods. 2 a § 11 ods. 2, k dispozícii na adrese <https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/SK/LP/2020/587>.

⁵⁴ Ministerstvo spravodlivosti, Časová os tvorby súdnej mapy, k dispozícii na adrese http://web.ac-mssr.sk/wp-content/uploads/2020/sudna_mapa/20210223_Casov%C3%A1_os_Sudna_mapa_v.2.pdf.

⁵⁵ Informačný portál Slov-Lex, <https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/SK/LP/2020/587>.

⁵⁶ Príspevok od komunikačnej platformy slovenských sudcov Sudnamoc.sk a od Združenia slovenských sudcov k Správe o právnom štáte 2021. Informácie získané v súvislosti s návštevou Slovenska. Návrh reformy ponúka viacero alternatív výberu predsedov súdov. V tejto súvislosti tak vyvstáva otázka diskrečnej právomoci udelennej výkonnej moci, článok XVI bod 35 návrhu zákona o sídlach a obvodoch súdov, ktorým sa do zákona č. 757/2004 o súdoch vkladá § 101f ods. 4.

⁵⁷ Informácie získané od slovenských orgánov.

⁵⁸ Tu je nutné poznamenať, že podľa návrhu reformy sa má preloženie sudcov uskutočniť formou univerzálneho nástupníctva bez toho, aby sa využilo ustanovenie o preložení sudcu v zmysle § 14 zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediach. Európske normy týkajúce sa preloženia sa v každom prípade uplatňujú.

preložení bez svojho súhlasu, by mali mať podľa európskych noriem možnosť využiť procesné záruky, aby sa zabezpečilo, že ich nezávislosť nebude ohrozená (pozri vyššie). Komisia CEPEJ preskúmala návrh reformy a dospela k záveru, že použitá metodika je v súlade s jej usmerneniami a jej hodnotiacou správou. Za pozoruhodný považovala prístup založený na dôkazoch, ktorý si zvolili slovenské orgány⁵⁹. Vydala aj ďalšie odporúčania, napríklad zväziť odklad vykonania reformy⁶⁰.

Bol zriadený Najvyšší správny súd a plánuje sa zriadenie správnych súdov⁶¹. Očakáva sa, že nový systém správneho súdnictva bude pozostávať z troch správnych súdov, ktorých zriadenie sa navrhuje v návrhu reformy súdnej mapy, a z Najvyššieho správneho súdu, ktorý bol vytvorený nedávnou ústavnou reformou a mal by začať fungovať v auguste 2021⁶². Predseda Najvyššieho správneho súdu bol vymenovaný⁶³ v máji 2020 a momentálne prebieha výberové konanie na sudcov. Sudcov vyberie súdna rada⁶⁴. V návrhu reformy súdnej mapy (pozri vyššie) sa predpokladá zriadenie samostatnej súdnej sústavy troch prvostupňových súdov. Plánuje sa⁶⁵, že predsedov týchto nových správnych súdov vyberie komisia zložená z piatich členov, ktorých by mal vybrať minister spravodlivosti, pričom dvaja z nich budú vybraní z kandidátov navrhnutých súdnou radou⁶⁶. Pokiaľ ide o výber sudcov správnych súdov, navrhuje sa⁶⁷, aby minister spravodlivosti⁶⁸ určil, ktoré pracovné miesta sa obsadia preložením sudcov⁶⁹ a ktoré prostredníctvom výberového konania⁷⁰. Pri zriaďovaní týchto

⁵⁹ CEPEJ (14. decembra 2020), Posudok expertov komisie CEPEJ k reforme súdnej mapy v Slovenskej republike, s. 8 – 9.

⁶⁰ CEPEJ (14. decembra 2020), Posudok expertov komisie CEPEJ k reforme súdnej mapy v Slovenskej republike, s. 10 – 11.

⁶¹ Najvyšší správny súd bude okrem iného správnym súdom druhého stupňa. O správnych veciach na prvom stupni momentálne rozhodujú správne senáty krajských súdov a po zriadení správnych súdov budú presunuté na tieto nové správne sudy.

⁶² Dňa 2. júna 2021 ministerstvo spravodlivosti požiadalo Benátsku komisiu o stanovisko k možnej právomoci Najvyššieho správneho súdu slúžiť ako odvolací orgán, ktorý preskúmava disciplinárne rozhodnutia týkajúce sa advokátov Slovenskej advokátskej komory, a k postaveniu a statusu advokátov v slovenskom právnom systéme. V súčasnosti sa nepripravuje žiadna legislatíva, ktorá by súdu udeľovala takúto právomoc, no navrhuje sa to v dôvodovej správe k ústavnému zákonu č. 422/20, s. 28.

⁶³ Predsedu Najvyššieho správneho súdu vymenovala prezidentka republiky na základe návrhu súdnej rady podľa prechodného ustanovenia 154g ods. 7 Ústavy SR.

⁶⁴ § 151zf zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a príseďiacich.

⁶⁵ Článok XVI bod 35 návrhu zákona o sídlach a obvodoch súdov, ktorým sa do zákona č. 757/2004 o súdoch vkladá §101f ods. 1.

⁶⁶ Podľa štandardného postupu vymenovania predsedov súdov, ktorý je stanovený v § 36 a § 37 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch, štyroch členov výberovej komisie vyberie minister spravodlivosti z databázy kandidátov, a to tak, aby jeden člen bol z kandidátov zvolených súdnou radou a traja členovia z kandidátov vymenovaných ministrom. Jedného člena výberovej komisie zvolí sudcovská rada príslušného súdu. Zoznam kandidátov je uverejnený na webovom sídle ministerstva spravodlivosti <https://www.justice.gov.sk/Stranky/Sudy/Vyberove-konania-na-sudoch/Kandidati-na-clenov-vyberovych-komisii-na-vyber-predsedov-sudov.aspx>.

⁶⁷ Článok IX bod 17 návrhu zákona o sídlach a obvodoch súdov, ktorým sa do zákona č. 385/2000 o sudcoch a príseďiacich vkladá § 151zg.

⁶⁸ Po prerokovaní so súdnou radou.

⁶⁹ Súdna rada môže preložiť sudcu na iný súd len s jeho súhlasom, na jeho žiadosť alebo na základe rozhodnutia disciplinárneho senátu, § 14 zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a príseďiacich.

⁷⁰ Výberové konanie bude uskutočňovať päťčlenná výberová komisia zložená z dvoch členov navrhnutých ministrom spravodlivosti a troch členov navrhnutých súdnou radou, § 29 zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a príseďiacich.

súdob a zavádzaní režimu, ktorý sa na ne bude uplatňovať, bude dôležité zohľadňovať európske normy⁷¹.

Voľby generálneho prokurátora a špeciálneho prokurátora sa uskutočnili podľa nového transparentného postupu. Parlament schválil v septembri 2020 zákon⁷², ktorým sa zaviedlo viacero zmien do postupu voľby generálneho prokurátora a špeciálneho prokurátora⁷³. Zákonom sa rozšíril zoznam osôb, ktoré majú právo navrhnúť kandidáta na funkciu generálneho prokurátora⁷⁴, kandidatúra sa umožnila aj osobám, ktoré nie sú prokurátormi, a zaviedla sa požiadavka, aby kandidátov na generálneho prokurátora aj špeciálneho prokurátora vypočula národná rada na verejnej schôdzi⁷⁵. Počas volieb kandidátov na generálneho prokurátora v decembri 2020 a špeciálneho prokurátora vo februári 2021 sa už uplatňovali nové pravidlá. Priebeh oboch volieb pozorne sledovali médiá a zainteresované strany skonštatovali, že postup je transparentnejší⁷⁶.

Kvalita

Úsilie o pokrok v digitalizácii prináša výsledky, ale v praxi sa objavujú trhliny. Aktívne snahy o napredovanie v digitalizácii justičného systému, ktoré boli vyvíjané za posledné roky⁷⁷, začali prinášať výsledky. Slovensko je dobre vybavené z hľadiska procesných pravidiel umožňujúcich používanie digitálnych technológií na súdoch⁷⁸ a má k dispozícii širokú škálu nástrojov a infraštruktúru, ktoré umožňujú diaľkovú komunikáciu a bezpečný vzdialený prístup na pracovisko⁷⁹, bezpečnú elektronickú komunikáciu medzi súdmi a advokátmi a inštitúciami⁸⁰ alebo možnosti pre používateľov začať konania v občianskych, obchodných a správnych veciach a sledovať ich⁸¹. Nedostatky sa však objavujú, najmä pokiaľ ide o prokuratúru⁸² a digitálne riešenia pre súdne konania v trestných veciach⁸³. Ukazuje sa, že hoci sú nástroje a infraštruktúry zavedené, ich používanie v praxi môže byť sťažené napríklad aj prekážkami, ako je nízka používateľská ústretovosť, vzájomná nekompatibilita rôznych používaných informačných systémov alebo nedostatok zručností používateľov⁸⁴. Pandémia COVID-19 celkovo prispela k dynamike procesu digitalizácie, no súčasne odhalila aj niektoré z týchto praktických nedostatkov⁸⁵. V súčasnosti prebieha niekoľko projektov

⁷¹ Poradná rada európskych sudcov (2016), Stanovisko č. 19, Úloha predsedov súdob, bod 53.

⁷² Zákon č. 241/2020 Z. z.

⁷³ Podľa článku 150 ústavy generálneho prokurátora vymenúva prezident Slovenskej republiky na návrh Národnej rady Slovenskej republiky. Špeciálneho prokurátora volí národná rada, § 24a zákona č. 154/2001 Z. z. o prokurátoroch a právnych čakatel'och prokuratúry.

⁷⁴ Kandidátov môže nominovať poslanec národnej rady, minister spravodlivosti, verejný ochranca práv, rada prokurátorov, profesijná organizácia právnikov, právnická fakulta a Slovenská akadémia vied. Predtým mohli kandidáta navrhnúť iba poslanci národnej rady, § 7 ods. 4 zákona č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre.

⁷⁵ § 125 ods. 2 zákona č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre.

⁷⁶ Príspevok od Via Iuris (Únia občianskych slobôd) k Správe o právnom štáte 2021, s. 9. Informácie získané v súvislosti s návštevou Slovenska.

⁷⁷ Správa o právnom štáte 2020, Kapitola o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 5.

⁷⁸ Porovnávací prehľad EÚ v oblasti justície za rok 2021, obrázok č. 41.

⁷⁹ Porovnávací prehľad EÚ v oblasti justície za rok 2021, obrázok č. 42.

⁸⁰ Porovnávací prehľad EÚ v oblasti justície za rok 2021, obrázok č. 43.

⁸¹ Porovnávací prehľad EÚ v oblasti justície za rok 2021, obrázok č. 45.

⁸² Porovnávací prehľad EÚ v oblasti justície za rok 2021, obrázok č. 44.

⁸³ Porovnávací prehľad EÚ v oblasti justície za rok 2021, obrázok č. 46.

⁸⁴ Príspevok od Slovenskej advokátskej komory k Správe o právnom štáte 2021.

⁸⁵ Ďalším príkladom, ktorý odhalila pandémia COVID-19, je potreba digitalizácie konaní o väzbe, aby sa umožnila bezpečná digitálna komunikácia medzi obhajcami a ich klientmi vo väzbe. Príspevok od Slovenskej advokátskej komory k Správe o právnom štáte 2021. Pozri aj tlačovú správu Slovenskej

zameraných na riešenie potrieb justičného systému pod vedením novej sekcie vývoja informačných systémov justície na ministerstve spravodlivosti vrátane vývoja nového systému správy vecí a nového obchodného registra, ktoré boli zahrnuté aj do slovenského plánu obnovy a odolnosti⁸⁶.

Hoci mala pandémia na súdny systém značný dosah, sudy a advokáti dokázali vo všeobecnosti pokračovať vo svojej práci. Na okresných a krajských súdoch počet pojednávaní klesol. Pokiaľ sa pojednávania konali, bolo to buď prostredníctvom videokonferencie, alebo v prípade potreby aj za fyzickej prítomnosti a dodržiavania bezpečnostných opatrení. Na Najvyšší súd nemala pandémia až taký vplyv, keďže okrem iného je väčšina jeho konaní písomná⁸⁷. Pandémia mala dosah aj na právnikov, hoci nehlásili žiadne veľké prekážky pri výkone svojej práce⁸⁸. Súdna rada pozorne sleduje situáciu na súdoch. Ministerstvo spravodlivosti uverejnilo usmernenia a informácie týkajúce sa obmedzení, čo sudy ocenili⁸⁹.

Efektívnosť

Efektívnosť konaní v správnych veciach sa ďalej zhoršovala. Trend rastúcej dĺžky konaní v správnych veciach v roku 2019 pokračoval a dosiahol 518 dní v porovnaní s 157 dňami v roku 2018⁹⁰, čo je z hľadiska EÚ porovnateľne zdĺhavé. Zároveň naďalej klesal aj podiel vyriešených vecí, a to na 81,4 % v roku 2019 (v porovnaní s 96,1 % v roku 2018)⁹¹. To naznačuje, že systém nedokáže efektívne riešiť pracovné zaťaženie v správnych veciach. Pokiaľ ide o občianske a obchodné veci, odhadovaná dĺžka konaní v sporových občianskych a obchodných veciach sa v roku 2019 v porovnaní s rokom 2018 predĺžila na 170 dní (v porovnaní so 157 dňami v roku 2018)⁹². Rada Európy preskúmala niekoľko skupín vecí, ktoré sa týkali neprimeranej dĺžky občianskych súdnych konaní⁹³.

II. PROTIKORUPČNÝ RÁMEC

Právomoci na predchádzanie korupcii, jej odhaľovanie a stíhanie sú na Slovensku rozdelené medzi viaceré orgány. Ústredným orgánom pre koordináciu predchádzania korupcie je Úrad

advokátskej komory z 23. marca 2021, Predseda SAK navštívil nového generálneho riaditeľa Zboru väzenskej a justičnej stráže.

⁸⁶ Príspevok Slovenska k Správe o právnom štáte 2021, s. 12; podľa slovenského plánu obnovy a odolnosti sa plánujú investície do digitalizácie a analytických kapacít súdneho systému, komponent 15 slovenského plánu obnovy a odolnosti.

⁸⁷ Informácie získané v súvislosti s návštevou Slovenska.

⁸⁸ Informácie získané v súvislosti s návštevou Slovenska.

⁸⁹ Informácie získané v súvislosti s návštevou Slovenska.

⁹⁰ Porovnávací prehľad EÚ v oblasti justície za rok 2021, obrázok č. 10.

⁹¹ Porovnávací prehľad EÚ v oblasti justície za rok 2021, obrázok č. 13.

⁹² Porovnávací prehľad EÚ v oblasti justície za rok 2021, obrázok č. 7.

⁹³ Tieto skupiny vecí sa týkajú neprimerane dlhého trvania občianskych súdnych konaní, neprimerane dlhého trvania adhézných konaní týkajúcich sa nároku poškodeného účastníka konania na náhradu škody, ktoré sú súčasťou trestných konaní, účinnosti opravného prostriedku v prípade neprimerane dlhého občianskeho súdneho konania a neprimerane dlhého trvania konaní týkajúcich sa reštitúcie pozemku (dvojstupňové konania pozostávajúce z fázy správneho konania pred pozemkovým úradom a súdnej fázy v odvolacom konaní) a nedostatku účinných prostriedkov nápravy. Rozhodnutia v týchto veciach vyniesol Európsky súd pre ľudské práva. Tieto rozhodnutia slovenské orgány momentálne vykonávajú a ich vykonávanie monitoruje Rada Európy podľa štandardného postupu. Pozri stav vykonania rozsudkov Európskeho súdu pre ľudské práva z 24. júla 2012, *Maxian and Maxianova*, 44482/09; z 15. septembra 2015, *Javor and Javorova*, 42360/10; z 27. júna 2017, *Ivan*, 57405/15, z 31. augusta 2018, *Balogh and others*, 35142/15.

vlády SR, ktorý priamo podlieha predsedovi vlády. Za odhaľovanie a vyšetrovanie korupčných trestných činov je zodpovedná Národná kriminálna agentúra Prezídia Policajného zboru s výnimkou trestných činov korupcie spáchaných príslušníkmi samotnej polície a určitými orgánmi presadzovania práva, ktoré patria do pôsobnosti Úradu inšpekčnej služby⁹⁴. Úrad špeciálnej prokuratúry⁹⁵ má výlučnú právomoc vyšetrovať trestné činy patriace do vecnej príslušnosti Špecializovaného trestného súdu vrátane trestných činov korupcie⁹⁶.

Odborníci aj výkonní riaditelia podnikov vnímajú úroveň korupcie vo verejnom sektore aj naďalej ako vysokú. V Indexe vnímania korupcie organizácie Transparency International 2020 dosiahlo Slovensko 49 bodov zo 100 a umiestnilo sa na 17. mieste v Európskej únii a na 60. mieste vo svete⁹⁷. Toto vnímanie bolo za posledných päť rokov⁹⁸ relatívne stabilné⁹⁹.

Strategický protikorupčný rámec je vytýčený v protikorupčnej politike na roky 2019 – 2023. Protikorupčná politika¹⁰⁰ sa zameriava najmä na predchádzanie korupcii prostredníctvom tzv. mäkkých opatrení a je sprevádzaná akčným plánom, národným protikorupčným programom¹⁰¹ a viacerými rezortnými programami¹⁰². Keďže súčasný akčný plán je v zásade totožný s politickým dokumentom, neprináša žiadne konkrétne operatívne kroky na uľahčenie vykonávania politických priorít. Národný protikorupčný program sa v súčasnosti aktualizuje¹⁰³. Na vykonávanie protikorupčnej politiky a akčného plánu dohliada Odbor prevencie korupcie Úradu vlády SR. Dohľad nad vykonávaním rezortných programov je v kompetencii príslušných ústredných orgánov štátnej správy¹⁰⁴.

⁹⁴ Pozri článok 4 ods. 3 zákona č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore.

⁹⁵ Zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 458/2003 Z. z. o zriadení Špeciálneho súdu a Úradu špeciálnej prokuratúry.

⁹⁶ Zákon č. 291/2009 Z. z. o Špecializovanom trestnom súde.

⁹⁷ Index vnímania korupcie organizácie Transparency International 2020 (2021), s. 2 – 3. Úroveň vnímanej korupcie sa kategorizuje takto: nízka úroveň (vnímanie korupcie vo verejnom sektore medzi odborníkmi a výkonnými riaditeľmi podnikov dosahuje viac ako 79 bodov); pomerne nízka (počet bodov 79 – 60), pomerne vysoká (počet bodov 59 – 50), vysoká (počet bodov menej ako 50).

⁹⁸ Údaje Eurobarometra o vnímaní korupcie občanmi a podnikmi a o ich skúsenostiach s korupciou, ktoré boli nahlásené minulý rok, sa aktualizujú každý druhý rok. Najnovším súborom údajov je osobitný prieskum Eurobarometra 502 (2020) a bleskový prieskum Eurobarometra 482 (2019).

⁹⁹ V roku 2015 dosiahlo Slovensko 51 bodov, zatiaľ čo v roku 2020 dosiahlo 49 bodov. O výrazné zvýšenie/zníženie ide vtedy, keď dôjde k zmene o viac ako päť bodov; zlepšenie/zhoršenie (zmeny v rozmedzí 4 – 5 bodov); relatívne stabilná úroveň (zmeny v rozmedzí 1 – 3 bodov) za posledných päť rokov.

¹⁰⁰ Vláda Slovenskej republiky, Protikorupčná politika Slovenskej republiky na roky 2019 – 2023 (2018).

¹⁰¹ Vláda Slovenskej republiky, Národný protikorupčný program Slovenskej republiky (2019).

¹⁰² Rezortné protikorupčné programy prijali ministerstvá aj ďalšie inštitúcie vrátane ministerstva spravodlivosti, ministerstva hospodárstva, ministerstva vnútra, ministerstva dopravy a výstavby, ministerstva životného prostredia, ministerstva financií, ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí, ministerstva zdravotníctva a ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny. Prijaté akčné plány obsahujú predovšetkým preventívne prvky vrátane zvyšovania protikorupčného povedomia, protikorupčného vzdelávania a riadenia korupčných rizík.

¹⁰³ Nový národný protikorupčný program je v prípravnej fáze. Podľa slovenskej vlády sa už uskutočnili verejné konzultácie. Dodatočný príspevok Slovenska k Správe o právnom štáte 2021, s. 7.

¹⁰⁴ Úlohou Odboru prevencie korupcie Úradu vlády SR je iba skontrolovať, či príslušné ministerstvo program pripravilo, no po obsahovej stránke program nehodnotí. Odbor prevencie korupcie však spolupracuje s protikorupčnými koordinátormi v Rade koordinátorov protikorupčnej prevencie. Informácie získané v súvislosti s návštevou Slovenska.

Trestnoprávny rámec bol doplnený novým zákonom o zaistení majetku, ktorý už nadobudol účinnosť. Zákon o zaistení majetku¹⁰⁵, ktorý nadobudol účinnosť v januári 2021, okrem iného bráni legalizácii majetku pochádzajúceho z trestnej činnosti prevodom na tretie osoby a mení trestný zákon zavádzajúc nové trestné činy, ako napríklad trestný čin prijatia alebo poskytnutia nenáležitej výhody a trestný čin nepriamej korupcie¹⁰⁶. Okrem toho sa zákonom zavádza pojem výnos z trestnej činnosti. Zákomom sa zriaďuje nový Úrad pre správu zaisteného majetku¹⁰⁷. Legislatívne nedostatky existujú v súvislosti s oprávnením polície požadovať od bánk finančné informácie podozrivých osôb vo fáze vyšetrovania týchto trestných činov¹⁰⁸, ako aj v súvislosti s kriminalizáciou obchodovania s údajným vplyvom¹⁰⁹.

Zavádzajú sa opatrenia zamerané na zvyšovanie zdrojov Úradu špeciálnej prokuratúry v záujme posilnenia jeho kapacít. Vláda schválila 10. februára 2021 návrh na zvýšenie zdrojov a počtu špecializovaných zamestnancov na Úrade špeciálnej prokuratúry¹¹⁰. Celkový počet prokurátorov sa v roku 2021 zvýšil z 35 na 38. V snahe riešiť obavy týkajúce sa obmedzených zdrojov a kapacít na stíhanie korupcie na vysokých miestach¹¹¹ sa na Úrade špeciálnej prokuratúry počet zamestnancov oddelenia, ktoré sa osobitne zaoberá korupciou a trestnými činmi súvisiacimi s korupciou, zdvojnásobil z piatich na teraz už desať prokurátorov¹¹². Reorganizácia sa uskutočnila v priebehu roka 2021¹¹³. Dospel sa aj k dohode o výraznom zvýšení rozpočtových zdrojov pre Úrad špeciálnej prokuratúry¹¹⁴. Pokiaľ ide o úroveň dôvery v políciu, ako aj jej špecializáciu a digitalizáciu, sú tu ešte stále obavy, čo má negatívny vplyv na spoluprácu prokuratúry s políciou aj na odhaľovanie

¹⁰⁵ Zákon č. 312/2020 Z. z. o výkone rozhodnutia o zaistení majetku a správe zaisteného majetku a o zmene a doplnení niektorých zákonov, účinný od 1. januára 2021.

¹⁰⁶ Zákon zaviedol aj nový pojem legalizácie výnosu z trestnej činnosti a zaviedol nový trestný čin ohýbania práva, pozri vyššie v oddiele I. Všetky formy aktívnej, pasívnej, priamej a nepriamej korupcie už boli predtým na Slovensku považované za trestný čin.

¹⁰⁷ Výberové konania na riaditeľa úradu v čase vypracovania tejto správy práve prebiehali, informácia podľa príspevku Slovenska k Správe o právnom štáte 2021, s. 22. V súvislosti s korupciou sa zaviedlo niekoľko ďalších noviel vrátane zákona č. 279/2020 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 297/2008 Z. z. o ochrane pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti a o ochrane pred financovaním terorizmu (september 2020).

¹⁰⁸ Príspevok Slovenska k Správe o právnom štáte 2021, s. 24, s odkazom na § 29a ods. 4 zákona č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore. Polícia je napriek tomu oprávnená získať takéto informácie pri odhaľovaní iných trestných činov, ako sú napríklad daňové úniky, nezákonné finančné operácie alebo legalizácie príjmov z trestnej činnosti. Očakáva sa, že tieto nedostatky sa vyriešia najmä návrhom zákona o centrálnom registri účtov, ktorý má začať platiť od 1. decembra 2021.

¹⁰⁹ *UNCAC Implementation Review - 1st cycle (2010-2015), Country Review Report of Slovak Republic* [Správa o vykonávaní Dohovoru Organizácie Spojených národov proti korupcii – prvé kolo preskúmania (2010-2015), Správa o vykonávaní dohovoru Slovenskou republikou], s. 22. Obchodovanie s vplyvom je síce podľa § 336 trestného zákona trestným činom, ale nevzťahuje sa na prípady, keď jednotlivец ponúkol alebo poskytol úplatok inej osobe, ktorá v skutočnosti nemala vplyv na to, v súvislosti s čím bol úplatok poskytnutý, ako sa vyžaduje v Dohovore Organizácie Spojených národov proti korupcii.

¹¹⁰ Uznesenie č. UV-1860/2021. Pozri aj návrh Vlády Slovenskej republiky na zvýšenie počtu osôb určených na plnenie úloh Úradu špeciálnej prokuratúry a Generálnej prokuratúry SR a ich funkčné zaradenie.

¹¹¹ Príspevok Slovenska k Správe o právnom štáte 2021, s. 15. Úrad špeciálnej prokuratúry vyjadril znepokojenie nad tým, že každý prokurátor je v priemere zodpovedný za približne 80 vecí súčasne, čo vyvoláva pochybnosti o účinnosti dozoru nad vyšetrovaniami. Pozri Správu o právnom štáte 2020, s. 7.

¹¹² Odbor všeobecnej kriminality Úradu špeciálnej prokuratúry má v súčasnosti jedného vedúceho prokurátora a 9 prokurátorov, údaje podľa príspevku Slovenska k Správe o právnom štáte 2021, s. 16.

¹¹³ Odbor všeobecnej kriminality Úradu špeciálnej prokuratúry má v súčasnosti jedného vedúceho prokurátora a 9 prokurátorov, údaje podľa príspevku Slovenska k Správe o právnom štáte 2021, s. 16.

¹¹⁴ Úrad dostane ďalších 1,3 milióna EUR na realizáciu reformy.

korupcie a trestných činov súvisiacich s korupciou¹¹⁵. Ako sa uvádza v Správe o právnom štáte 2020, k účinnejšiemu finančnému vyšetrovaniu by prispelo najmä posilnenie forenzných a analytických kapacít Národnej kriminálnej agentúry¹¹⁶. Plánuje sa komplexná reforma polície s cieľom zmodernizovať políciu v tomto smere do júna 2022¹¹⁷.

Počas sledovaného obdobia sa na Slovensku výrazne zintenzívnili boj proti korupcii na vysokých miestach. Schopnosť vyšetrovať a stíhať korupciu na vysokých miestach sa po masových verejných demonštráciách proti vnímanej beztrestnosti korupcie na vysokých miestach po odhaleniach v spojitosti s vraždou novinára Jána Kuciaka a jeho snúbenice Marty Kušnírovej v roku 2018 výrazne zlepšila. Od októbra 2020 bolo niekoľko bývalých vysokopostavených predstaviteľov z radov polície, prokuratúry a súdnictva, ako aj zo súkromného sektora obvinených z korupcie a trestných činov súvisiacich s korupciou¹¹⁸. Národná kriminálna agentúra začala v roku 2020 viesť konania v 158 prípadoch korupcie¹¹⁹. Počet osôb odsúdených za trestné činy korupcie sa od roku 2019 (62 odsudzujúcich rozsudkov) do roku 2020 viac ako zdvojnásobil (128 odsudzujúcich rozsudkov)¹²⁰. Naposledy v máji 2021 Národná kriminálna agentúra zadržala aj viacerých vysokopostavených úradníkov z pozemkového fondu¹²¹, ktorí boli údajne zapojení do korupčných systémov v rokoch 2016 až 2020¹²². V tejto súvislosti Európsky úrad pre boj proti podvodom (OLAF) už v roku 2020 po troch administratívnych vyšetrovaniach poľnohospodárskych platieb, ktoré odhalili nedostatky v Slovenskom pozemkovom fonde, vyjadril obavy o transparentnosť, rovnaké zaobchádzanie so žiadateľmi o prenájom a právnú istotu vo vnútorných postupoch¹²³. Spolupráca medzi Národnou kriminálnou agentúrou, Národným bezpečnostným úradom, Najvyšším kontrolným úradom a Finančnou spravodajskou jednotkou by sa však ešte mohla zlepšiť a prehĺbiť v záujme lepšieho odhaľovania a dokumentovania korupcie¹²⁴. Problémom zostáva aj účinné vynucovanie práva pri podplácaní zahraničných verejných činiteľov¹²⁵.

¹¹⁵ Pozri GRECO, piate kolo hodnotenia – hodnotiaci správa o Slovenskej republike (2019), s. 37 – 57.

¹¹⁶ Správa o právnom štáte 2020, Kapitola o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 7.

¹¹⁷ Pozri Plán obnovy a odolnosti Slovenskej republiky.

¹¹⁸ Informácie získané v súvislosti s návštevou Slovenska. Pozri aj oddiel I.

¹¹⁹ Zo 158 podnetov na začatie stíhania za trestný čin korupcie sa 73 týkalo podplácania, 71 prijatia úplatku, 8 nepriamej korupcie, 5 volebnej korupcie a 1 ovplyvňovania výsledkov zápasov v športe (podľa informácií získaných v súvislosti s návštevou Slovenska).

¹²⁰ Medzi trestné činy zahrnuté v štatistike patrí pasívna korupcia (§ 328), pasívna korupcia – obstarávanie vecí všeobecného záujmu (§ 329), aktívna korupcia (§ 332), aktívna korupcia – obstarávanie vecí všeobecného záujmu (§ 333), obchodovanie s vplyvom (§ 336), volebná korupcia (§ 336a), športová korupcia (§ 336b). Dodatočný príspevok Slovenska k Správe o právnom štáte 2021, dostupný na adrese http://web-ac-mssr.sk/wp-content/uploads/2020/rocenka2019/I.-Trestn%C3%A1-agenda_2019.pdf.pdf. Štatistiky o korupcii sú okrem toho k dispozícii vo výročných správach Národnej kriminálnej agentúry – údaje o počte vyšetrovacích spisov a trestných stíhaní a o počte osôb obvinených z korupcie. Aj ministerstvo vnútra uverejňuje mesačné online štatistiky kriminality.

¹²¹ Slovenský pozemkový fond je zodpovedný za správu poľnohospodárskych nehnuteľností vo vlastníctve SR a nakladanie s pozemkami nezistených vlastníkov. Tieto parcely pokrývajú približne 20 % všetkej poľnohospodárskej pôdy na Slovensku a vo väčšine prípadov sú oprávnené na granty EÚ na priame platby.

¹²² Aktuality.sk (19. marca 2021), NAKA opäť zadržala finančníka Kvietika aj viacero ľudí zo Slovenského pozemkového fondu.

¹²³ Tlačová správa Európskeho úradu pre boj proti podvodom (21. januára 2021), OLAF uzatvára prípady týkajúce sa poľnohospodárskych fondov EÚ na Slovensku.

¹²⁴ Príspevok Slovenska k Správe o právnom štáte 2021, s. 25.

¹²⁵ V období rokov 2016 – 2019 Slovensko začalo neznámy počet vyšetrovaní, nezačalo žiadne veci a neuzavrelo žiadne veci, podľa informácií Transparency International, *Exporting Corruption* (Správa o vývoze korupcie) (2020), s. 102. Vnútroštátne ustanovenia o trestných činoch podplácania zahraničných

Slovenský parlament vymenoval vo februári 2021 predsedu Úradu na ochranu oznamovateľov. Do šiestich mesiacov po vymenovaní predsedu¹²⁶ úrad začne vykonávať svoju činnosť a plniť svoj mandát¹²⁷. Funkčné obdobie predsedu úradu je sedem rokov. Úrad je nezávislý od akéhokoľvek iného orgánu¹²⁸. Mandát úradu sa bude zameriavať na porušovanie práva a na ochranu pred odvetnými opatreniami oznámeného subjektu na základe zásady zachovania mlčanlivosti o totožnosti oznamovateľa¹²⁹. Úlohou úradu je poskytovať poradenstvo, odbornú prípravu, metodické usmernenia a zvyšovať informovanosť verejnosti o oznamovaní protispoločenskej činnosti vrátane prípadov korupcie. Úrad sa zodpovedá parlamentu a bude mu predkladať výročnú správu. Cieľovou skupinou úradu je verejný aj súkromný sektor.

Slovensko sa zaviazalo, že v novembri 2021 predloží návrh zákona o lobizme. Legislatívny postup pod vedením úradu vlády¹³⁰ je v počiatočnej prípravnej fáze¹³¹. Hoci bolo už niekoľko pokusov o prijatie legislatívy, lobizmus zostáva na Slovensku zatiaľ neregulovaný¹³². Preto neexistujú právne definície lobistov, lobistických činností a cieľov lobizmu, ani účinné sankcie za neprimeraný lobizmus alebo legislatívnu stopu¹³³. Súvisiace právne predpisy a nástroje však umožňujú sledovať pripomienky zainteresovaných strán a zistiť, do akej miery ovplyvnili legislatívny návrh¹³⁴. Na rok 2021 je naplánovaný aj Etický kódex poslanca NR SR¹³⁵ a zavedenie legislatívneho nariadenia o pravidlách po skončení

verejných činiteľov boli zmenené na základe odporúčania OECD, *Implementing the OECD Anti-Bribery Convention, Phase 3: Slovak Republic* (Vykonávanie Dohovoru o boji s podplácaním zahraničných verejných činiteľov v medzinárodných obchodných transakciách, 3. fáza: Slovenská republika) (2012) a OECD, *Follow-Up to the Phase 3 Report and Recommendation: Slovak Republic* (Opatrenia prijaté v nadväznosti na 3. fázu a jej odporúčania: Slovenská republika) (2014). Pokiaľ ide o zodpovednosť právnických osôb v súvislosti s podplácaním zahraničných verejných činiteľov, pozri OECD, *Phase Ibis Report: Slovak Republic* (Správa o fáze 1a: Slovenská republika) (2017). V priebehu roka 2025 sa má Slovenská republika podrobiť 4. fáze preskúmania vykonávania dohovoru, pričom sa preskúmajú opatrenia prijaté na riešenie nedostatkov zistených v predchádzajúcich hodnoteniach a snahy o vynútenie práva.

¹²⁶ Príspevok Slovenska k Správe o právnom štáte 2021, s. 19; Správa o právnom štáte 2020, Kapitola o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 8.

¹²⁷ Úrad na ochranu oznamovateľov bol zriadený zákonom č. 54/2019 Z. z. o ochrane oznamovateľov protispoločenskej činnosti, ktorý je účinný od marca 2019.

¹²⁸ Personálne a prevádzkové náklady budú predstavovať približne 1,1 milióna EUR ročne.

¹²⁹ Slovensko má samostatný zákon o ochrane oznamovateľov od roku 2019, zákon č. 54/2019 Z. z. o ochrane oznamovateľov.

¹³⁰ Vláda SR, Plán legislatívnych úloh vlády SR na rok 2021 https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy?p_p_id=processDetail_WAR_portlet&p_p_lifecycle=2&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_cacheability=cacheLevelPage&p_p_col_id=column-2&p_p_col_count=1&processDetail_WAR_portlet_fileCooaddr=COO.2145.1000.3.4201465&processDetail_WAR_portlet_file=pl%C3%A1n-2021.pdf&processDetail_WAR_portlet_action=getFile.

¹³¹ Informácie získané od vlády v súvislosti s návštevou Slovenska.

¹³² Správa o právnom štáte 2020, Kapitola o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 8.

¹³³ Pozri GRECO, štvrté kolo hodnotenia, Slovenská republika – Dodatok k Druhej správe o stave plnenia (2019), bod 8 a GRECO, štvrté kolo hodnotenia – hodnotiaca správa o Slovenskej republike (2013), bod 25 (v súvislosti s poslancami parlamentu); GRECO, piate kolo hodnotenia – hodnotiaca správa, Slovenská republika (2019), bod 89 (v súvislosti s ústrednou vládou/najvyššími výkonnými funkciami); GRECO, štvrté kolo hodnotenia (2019), Dodatok k Druhej správe o stave plnenia, Slovenská republika.

¹³⁴ Patrí medzi ne okrem iného silný zákon o slobodnom prístupe k informáciám a ústavný zákon o konfliktoch záujmov č. 357/2004 Z. z.

¹³⁵ Etický kódex poslanca Národnej rady SR bude súčasťou návrhu zákona Úradu vlády SR o lobingu. Pokiaľ ide o štátnych zamestnancov, legislatívne zmeny zákona o štátnej službe z roku 2019 zahŕňali etický kódex štátnych zamestnancov a systém posudzovania dodržiavania zásad, vyhláška č. 400/2019, ktorou sa vydáva Etický kódex štátneho zamestnanca. O zavedení Etického kódexu poslanca Národnej rady SR, pozri aj GRECO, štvrté kolo hodnotenia, Druhý dodatok k Druhej správe o stave plnenia, Slovenská republika (2021).

zamestnania (tzv. jav otáčavých dverí)¹³⁶. Účinnosť nadobudli novely zákona o ochrane verejného záujmu, ktoré stanovujú povinnosť oznamovať dary alebo iné výhody a používanie hnutelnej alebo nehnuteľnej veci¹³⁷.

Vláda má v úmysle vytvoriť nový centralizovaný úrad na monitorovanie a overovanie majetku, ktorý sa bude vzťahovať aj na úradníkov v najvyšších výkonných funkciách. Úrad vlády je v spolupráci s parlamentom v počiatočnej fáze koncipovania legislatívneho návrhu na zriadenie jednotného úradu¹³⁸. Systém majetkových priznaní pre poslancov parlamentu, sudcov, prokurátorov, verejných činiteľov a štátnych zamestnancov je zatiaľ decentralizovaný. Na začiatku roka 2021 boli zaznamenané veľké oneskorenia v uverejňovaní majetkových priznaní poslancov parlamentu za rok 2019, ktoré sa mali predložiť v auguste 2020. Súviselo to s pandémiou COVID-19 a prebiehajúcimi postupmi ukladania pokút za nedodržiavanie predpisov¹³⁹.

Financie politických strán sú transparentné, no dohľad by sa mohol posilniť. Hlavným zákonom upravujúcim financovanie politických strán na Slovensku je zákon o politických stranách a politických hnutiach¹⁴⁰. Dary politickým stranám sú ohrozené na 5 000 EUR v hotovosti za kalendárny rok, pričom počas predvolebných období takýto limit neexistuje. Dary od zahraničných subjektov a anonymných darcov sú zakázané. V prípade nesplnenia povinnosti môže Štátna komisia pre voľby a kontrolu financovania politických strán uložiť pokutu vo výške dvojnásobku príjmu z daru alebo bezodplatného plnenia. Strany sú povinné predkladať štátnej komisii výročné správy o svojich finančných prostriedkoch. Finančné správy sa zverejňujú. Správy kontroluje Národná rada Slovenskej republiky a musia sa v nich uvádzať finančné informácie týkajúce sa predvolebných kampaní a totožnosti darcov¹⁴¹. Ľudské kapacity orgánov dohľadu sú obmedzené a politické nominácie do týchto orgánov znepokojivé¹⁴². Zákon prijatý v priebehu dvoch dní, ktorým sa sprísnila pravidlá financovania kampane pred voľbami v roku 2020 tak, že sa obmedzili dary¹⁴³, mal vplyv najmä na

¹³⁶ Príspevok Slovenska k Správe o právnom štáte 2021, s. 19 a informácie získané od Odboru prevencie korupcie Úradu vlády SR počas návštevy Slovenska. V súčasnosti sú pravidlá uplatňujúce sa po skončení výkonu verejnej funkcie zahrnuté v zákone o konflikte záujmov, ktorý sa vzťahuje na verejných funkcionárov pri výkonne funkcie alebo na člena kolektívneho rozhodovacieho orgánu. Zistilo sa však, že majú obmedzený rozsah pôsobnosti. Pozri GRECO, piate kolo hodnotenia – hodnotiacia správa o Slovenskej republike (2019), body 127 – 128.

¹³⁷ Ústavný zákon č. 357/2004 o ochrane verejného záujmu pri výkone funkcií verejných funkcionárov, zmenený a doplnený ústavným zákonom č. 545/2005. Konkrétne sa v súčasnom vládnom programe predpokladajú ďalšie komplexné zmeny tohto zákona, a to najmä pokiaľ ide o dary pre poslancov, s cieľom riešiť pretrvávajúce obavy v súvislosti s prahovými hodnotami oproti minimálnym mzdám. Pozri GRECO, štvrté kolo hodnotenia: Druhý dodatok k Druhej správe o stave plnenia – Slovenská republika (2021), body 20 – 21. Pozri tiež GRECO, Slovensko: *GRECO regrets slow progress in preventing corruption of parliamentarians, judges and prosecutors* (Skupina GRECO vyjadruje poľutovanie nad pomalým pokrokom pri predchádzaní korupcii poslancov, sudcov a prokurátorov) (2021).

¹³⁸ Informácie získané v súvislosti s návštevou Slovenska. Pozri aj Správu o právnom štáte 2020, Kapitulu o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 8 – 9.

¹³⁹ Informácie získané v súvislosti s návštevou Slovenska. Štvrtina poslancov (381) nepredložila parlamentnému výboru svoje majetkové priznania do januára 2021.

¹⁴⁰ Zákon č. 85/2005 Z. z. o politických stranách a politických hnutiach (v znení zmien z roku 2019).

¹⁴¹ § 22 ods. 5 zákona č. 85/2005 Z. z. o politických stranách a politických hnutiach (v znení zmien z roku 2019).

¹⁴² Informácie získané v súvislosti s návštevou Slovenska.

¹⁴³ Zákon č. 85/2005 Z. z. o politických stranách a politických hnutiach (v znení zmien z roku 2019). V návrhu zákona sa obmedzili príjmy strán z darov a pôžičiek na 3,5 milióna EUR za volebné obdobie štyroch rokov, zatiaľ čo ročné príspevky členov strany boli obmedzené na 10 000 EUR.

novozaložené strany, a preto medzi novými stranami, občianskou spoločnosťou a médiami vyvolal obavy, či bude súťaž medzi stranami spravodlivá.

Podľa prokuratúry nemala pandémia COVID-19 údajne žiadny konkrétny vplyv na výskyt korupcie, odhaľovanie korupcie ani na úsilie o boj proti korupcii na Slovensku. Niektoré súdne konania boli odložené z dôvodu pandémie COVID-19, čo prispelo k nahromadeniu nevybavených prípadov¹⁴⁴. Vysokorizikové sektory, ktoré boli náchylné na korupciu už aj pred pandemiou (vrátane verejného obstarávania a sektora zdravotnej starostlivosti) zostali do veľkej miery náchylné na korupciu aj počas pandémie, pričom v sektore zdravotnej starostlivosti sa zvýšilo riziko, ako aj výskyt systémov subvenčných podvodov súvisiacich s pandemiou¹⁴⁵. V rámci rezortného protikorupčného programu ministerstva zdravotníctva¹⁴⁶ bola vytvorená osobitná pracovná skupina, ktorá mala posúdiť korupčné riziká v súvislosti s pandemiou COVID-19, pričom sa zistili dve rizikové oblasti, ktoré sa týkali neoprávnených žiadostí o preplatenie nákladov a duplicity žiadostí o úhradu¹⁴⁷. V snahe skrátiť obdobie potrebné na obstaranie tovaru, služieb a stavebných prác počas pandémie vláda pripravila legislatívny návrh¹⁴⁸, ktorým sa novelizuje jej zákon o verejnom obstarávaní. V máji 2021 sa však návrh zrevidoval po verejnej petícii a kritike za vylúčenie Úradu pre verejné obstarávanie z pôvodne plánovaného revízneho postupu, čím sa vylúčila verejná kontrola nadlimitných zákaziek¹⁴⁹. Podľa občianskej spoločnosti sa v zrevidovanom legislatívnom návrhu vyriešili obavy uvedené v petícii, čím sa zvyšuje transparentnosť a verejná kontrola, a teda znižujú korupčné riziká¹⁵⁰.

III. PLURALITA A SLOBODA MÉDIÍ

Ústava SR zakotvuje právo vyjadriť svoje názory slovom, písmom, tlačou, obrazom alebo iným spôsobom, ako aj slobodne vyhľadávať, prijímať a rozširovať idey a informácie, ako aj právo na prístup k informáciám. Právo na informácie je zakotvené v zákone o slobodnom prístupe k informáciám¹⁵¹. Zákon o vysielaní a retransmisii¹⁵² je zameraný na zabezpečenie plurality informácií, zatiaľ čo v tlačovom zákone¹⁵³ sa stanovujú pravidlá týkajúce sa tlače

¹⁴⁴ Informácie získané v súvislosti s návštevou Slovenska. Pozri aj oddiel I.

¹⁴⁵ Informácie získané v súvislosti s návštevou Slovenska.

¹⁴⁶ Program je k dispozícii na adrese <https://www.health.gov.sk/Zdroje/?dokumenty/mzsr/rezortny-protikorupcny-program.rtf>.

¹⁴⁷ Informácie získané v súvislosti s návštevou Slovenska.

¹⁴⁸ Podpredseda vlády Slovenskej republiky, návrh zákona, ktorým sa mení zákon č. 343/2015 Z. z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, https://www.slovlex.sk/legislativne-procesy?p_p_id=processDetail_WAR_portlet&p_p_lifecycle=2&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_cacheability=cacheLevelPage&p_p_col_id=column-2&p_p_col_count=1&processDetail_WAR_portlet&fileCooaddr=COO.2145.1000.3.4149284&processDetail_WAR_portlet&file=03_vlastny_material_zvo_final.docx&processDetail_WAR_portlet&action=getFile.

¹⁴⁹ Podľa návrhu by revízia postupu verejného obstarávania namiesto toho podliehala priamemu súdному vyšetrovaniu. Námietky proti podmienkam verejného obstarávania by napríklad nemali odkladný účinok, ak by boli vznesené na súde, a zmluvy by sa mohli podpísať pred vydaním akéhokoľvek súdneho rozhodnutia.

¹⁵⁰ Transparency International – Slovensko, informácie získané v súvislosti s návštevou Slovenska.

¹⁵¹ Zákon č. 211/2000 Z. z. o slobode informácií.

¹⁵² Zákon č. 308/2000 Z. z. o vysielaní a retransmisii.

¹⁵³ Zákon č. 167/2008 Z. z., tlačový zákon.

a novinárov¹⁵⁴. Legislatíva, ktorou sa má zákon o vysielaní a retransmisii zosúladiť so smernicou o audiovizuálnych mediálnych službách¹⁵⁵, zatiaľ nebola schválená.

Rada pre vysielanie a retransmisii funguje samostatne¹⁵⁶. Keďže Rada pre vysielanie a retransmisii disponuje vlastným rozpočtom, pridelené zdroje sa považujú za primerané na plnenie jej úloh¹⁵⁷ a pravidlá vymenúvania a odvolávania členov rady sú jasne stanovené zákonom¹⁵⁸, Monitor plurality médií 2021¹⁵⁹ potvrdzuje, že nezávislosť rady je celkovo zaručená, hoci príležitostné politické nominácie zostávajú problematické.

Očakáva sa, že novelou zákona o vysielaní a retransmisii sa zavedie rámec na zabezpečenie transparentnosti vlastníctva médií. Hoci sa očakáva, že sa touto novelou, ktorej prijatie je naplánované na koniec septembra 2021¹⁶⁰, zavedú ustanovenia o transparentnosti vlastnickej štruktúry a skutočného vlastníctva, ako sa stanovuje v smernici o audiovizuálnych mediálnych službách, v správe MPM 2021 sa opäť konštatuje¹⁶¹, že vzhľadom na chýbajúcu reguláciu zostáva táto oblasť vysoko riziková¹⁶². Zákon o vysielaní a retransmisii obsahuje stropy a limity, ktorými sa má zabrániť vysokej miere horizontálnej koncentrácie vlastníctva na televíznom a rozhlasovom trhu. Súčasnú situáciu je však ťažké posúdiť vzhľadom na nedostatok údajov o príjmoch a trhových podieloch¹⁶³.

Viacero osôb zapojených do vraždy novinára Jána Kuciaka a jeho snúbenice Marty Kušnírovej v roku 2018 bolo odsúdených. Tri osoby boli odsúdené Špecializovaným trestným súdom na 15 až 25 rokov odňatia slobody. Proti jednému z rozsudkov sa obžalovaný odvolal. Prokurátor podal odvolania proti prvostupňovým rozsudkom o oslobodení údajných objednávateľov vraždy spod žaloby¹⁶⁴. Najvyšší súd 15. júna 2021 zrušil prvostupňové rozsudky Špecializovaného trestného súdu o oslobodení a vrátil vec tomuto súdu. Najvyšší súd zároveň potvrdil trest 25 rokov odňatia slobody, ktorý bol vymeraný ďalšiemu obvinenému¹⁶⁵.

Boli hlásené verbálne útoky na novinárov a médiá zo strany vládných aj opozičných politikov. Novinári boli obvinení zo zákernosti a z oslabovania práce vlády počas pandémie COVID-19. Platforma Rady Európy na podporu ochrany žurnalistiky a bezpečnosti novinárov uverejnila od septembra 2020 jedno upozornenie pre Slovensko¹⁶⁶, ktoré sa týkalo

¹⁵⁴ Slovensko sa vo svetovom rebríčku slobody tlače, ktorý zostavuje organizácia Reportéri bez hraníc, prepadlo o dve priečky, takže sa nachádza na 35. mieste vo svete a na 17. mieste v EÚ. Do veľkej miery za to môžu verbálne útoky politikov na novinárov a médiá.

¹⁵⁵ Smernica (EÚ) 2018/1808 zo 14. novembra 2018.

¹⁵⁶ Ďalšie informácie nájdete v Správe o právnom štáte 2020, Kapitole o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 9.

¹⁵⁷ Informácie získané v súvislosti s návštevou Slovenska.

¹⁵⁸ Rada má deväť členov, ktorých volí a odvoláva Národná rada Slovenskej republiky (parlament).

¹⁵⁹ Monitorovanie plurality médií 2021, Správa o Slovensku, s. 10.

¹⁶⁰ Príspevok Slovenska k Správe o právnom štáte 2021, s. 26; informácie získané v súvislosti s návštevou Slovenska.

¹⁶¹ Správa o právnom štáte 2020, Kapitola o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 9.

¹⁶² Monitorovanie plurality médií 2021, Správa o Slovensku, s. 11 – 12.

¹⁶³ Monitorovanie plurality médií 2021, Správa o Slovensku, s. 12.

¹⁶⁴ *Media Freedom Rapid Response Platform* (Platforma rýchlej reakcie na porušovanie slobody médií a tlače) označila oslobodenie za výsmech spravodlivosti a uvítala rozhodnutie prokurátora odvolať sa proti rozsudku.

¹⁶⁵ Informácie získané od slovenských orgánov.

¹⁶⁶ Platforma Rady Európy na podporu ochrany žurnalistiky a bezpečnosti novinárov.

sledovania novinára neidentifikovanými osobami¹⁶⁷. Navrhovaná legislatíva, ktorá má posilniť ochranu novinárov, bola odložená z dôvodu pandémie COVID-19¹⁶⁸. Návrhy obsahujú okrem iného vymedzenie statusu novinárov, ochranu novinárskych zdrojov, ako aj lepší prístup k informáciám. Vláda okrem toho pripravuje novely súčasných prisných trestnoprávných zákonov Slovenska o ohováraní s cieľom poskytnúť novinárom záruky. Nezaviedla sa žiadna schéma na podporu spravodajských médií, ktorou by sa zmiernil vplyv, ktorý na ne mala pandémia COVID-19¹⁶⁹.

IV. INÉ INŠTITUCIONÁLNE OTÁZKY SÚVISIACE SO SYSTÉMOM BRŮZD A PROTIVÁH

Slovensko je parlamentná republika, v ktorej je národná rada (parlament) jediným ústavodarným a zákonodarným orgánom¹⁷⁰. Právo navrhovať právne predpisy majú výbory národnej rady, jednotliví poslanci národnej rady a vláda¹⁷¹. Ústavný súd rozhoduje o súlade zákonov s ústavou, ústavnými zákonmi a medzinárodnými dohodami a zabezpečuje dodržiavanie základných a ústavných práv. Pri ochrane základných práv zohrávajú úlohu aj nezávislé orgány.

Vynorili sa obavy v súvislosti s inkluzívnosťou procesu tvorby práva. Nedávna ústavná reforma (pozri oddiel I) bola oznámená v programovom vyhlásení vlády z apríla 2020 a po jej predložení viacerým zainteresovaným stranám¹⁷² a písomnej verejnej konzultácii v júli 2020 bola začiatkom októbra 2020 predložená parlamentu a schválená v decembri 2020. Zainteresované strany vyjadrili znepokojenie nad tým, že nedošlo k rozsiahlej a informovanej diskusii o hlavných prvkoch reformy a že sa vzhľadom na rozsah a význam reformy nedostatočne konzultovalo s Benátskou komisiou¹⁷³. Zainteresované strany zdôraznili, že je dôležité, aby novely ústavy nasledovali až po otvorenej a včasnej verejnej diskusii, do ktorej sú zapojené zainteresované strany a občianska spoločnosť v súlade s európskymi normami¹⁷⁴. Zainteresované strany vyjadrili obavy aj v súvislosti s ich nedostatočným zapojením do iných

¹⁶⁷ Odpoveďou Slovenska na toto upozornenie bolo, že v tomto prípade sa urýchlene začalo policajné vyšetrovanie.

¹⁶⁸ Prijatie je naplánované na koniec roka 2021. Informácie poskytnuté počas návštevy krajiny, 22. apríl 2021.

¹⁶⁹ Podľa slovenských orgánov boli novinári oprávnení žiadať finančnú pomoc na základe existujúcej schémy zameranej na kultúrne a kreatívne sektory.

¹⁷⁰ Článok 72 Ústavy Slovenskej republiky.

¹⁷¹ Článok 87 Ústavy Slovenskej republiky.

¹⁷² Návrh reformy bol predložený predsedovi súdnej rady, predsedovi Najvyššieho súdu, predsedovi Ústavného súdu, generálnej prokuratúre, ombudsmanke a zástupcom stavovských organizácií.

¹⁷³ Zainteresované strany dostali príležitosť vyjadriť sa k návrhu počas písomných verejných konzultácií, ktoré trvali 15 pracovných dní počas letných prázdnin. Dĺžka a načasovanie verejných konzultácií boli tiež predmetom kritiky zo strany zainteresovaných strán. Pozri pripomienky, ktoré v rámci verejnej konzultácie predložila Generálna prokuratúra SR, Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave, Slovenská advokátska komora, Súdna rada SR. Sú k dispozícii na adrese <https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/SK/LP/2020/267>; Otvorená výzva slovenských právnikov dostupná na adrese <https://pravnystat.eu> a predložená ako príspevok do konzultácie so zainteresovanými stranami k Správe o právnom štáte 2021.

¹⁷⁴ Benátska komisia (19. január 2010), *Report on Constitutional Amendment* (Správa o novele ústavy), CDL-AD(2010)001, bod 205; Benátska komisia, *Second interim opinion on constitutional reforms in the Republic of Armenia* (Druhé predbežné stanovisko k ústavným reformám v Arménskej republike), CDL-AD(2005)016, bod 31.

legislatívnych procesov¹⁷⁵ a v súvislosti s využívaním zrýchlených postupov v parlamente aj v prípade právnych predpisov, ktoré nesúviseli výlučne s pandemiou¹⁷⁶.

Plány zlepšiť zákonodarný proces a posilniť transparentnosť, efektívnosť a zodpovednosť verejnej správy oznámené v roku 2020 sa zatiaľ nezrealizovali¹⁷⁷. Nová vláda, ktorá začala pracovať apríla 2021, zahrnula do svojho programového vyhlásenia záväzky predchádzajúcej vlády¹⁷⁸, že zlepši proces tvorby a schvaľovania právnych predpisov, posilní transparentnosť, efektívnosť a zodpovednosť verejnej správy, rozšíri prístup k informáciám a rozšíri uplatňovanie otvoreného vládnutia. Prevzala aj záväzok posilniť právomoci Najvyššieho kontrolného úradu¹⁷⁹. Návrhy v tomto smere ešte neboli predložené a nezačali sa ani konzultácie so zainteresovanými stranami. Novelu zákona o slobodnom prístupe k informáciám vláda zatiaľ iba pripravuje¹⁸⁰.

Ústavnou reformou sa výslovne stanovuje, že Ústavný súd nemá právomoc preskúmať ústavné zákony. V minulosti si Ústavný súd priznal právomoc posudzovať ústavnosť ústavných zákonov, ktorú raz využil na ochranu nezávislosti súdnictva¹⁸¹. Nedávnou ústavnou reformou (pozri oddiel I) sa znenie ústavy novelizovalo tak, že výslovne zakazuje Ústavnému súdu preskúmať ústavnosť takýchto zákonov. Zainteresované strany túto zmenu kritizovali¹⁸². Ústavnosť tejto novely bola napadnutá na Ústavnom súde, no Ústavný súd zatiaľ v tejto veci nerozhodol¹⁸³.

Parlament novelizoval legislatívu týkajúcu sa núdzového stavu, aby ho bolo možné predĺžiť aj po uplynutí 90 dní. Počas núdzového stavu parlament pokračoval vo svojej činnosti bez závažných narušení¹⁸⁴. Vláda môže počas núdzového stavu prijímať nariadenia, ktoré obmedzujú určité práva a slobody, ako je napríklad sloboda pohybu¹⁸⁵. Núdzový stav môže vláda vyhlásiť najviac na 90 dní za podmienok stanovených v ústavnom zákone¹⁸⁶. Po núdzovom stave, ktorý platil od 16. marca 2020 do 13. júna 2020¹⁸⁷, vyhlásila vláda od

¹⁷⁵ Príspevok od Via Iuris (Únia občianskych slobôd) k Správe o právnom štáte 2021, s. 19; príspevok od Európskej siete národných inštitúcií pre ľudské práva (ENNHRI) k Správe o právnom štáte 2021, s. 293.

¹⁷⁶ Príspevok od Európskej siete národných inštitúcií pre ľudské práva (ENNHRI) k Správe o právnom štáte 2021, s. 298; Príspevok od Slovenskej advokátskej komory k Správe o právnom štáte 2021, s. 3; informácie získané v súvislosti s návštevou Slovenska.

¹⁷⁷ Správa o právnom štáte 2020, Kapitola o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 11 – 13.

¹⁷⁸ Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky na obdobie rokov 2020 – 2024 z 19. apríla 2020.

¹⁷⁹ Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky na obdobie rokov 2021 – 2024, s. 13 – 17.

¹⁸⁰ Návrh zákona č. PI/2020/146, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o slobode informácií) v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.

¹⁸¹ Pozri rozsudok z 30. januára 2019 vo veci PL. ÚS 21/2014 – 96. Novela je reakciou na tento rozsudok. Informácie získané počas nadväzujúceho stretnutia k Správe o právnom štáte 2020.

¹⁸² Otvorená výzva slovenských právnikov dostupná na adrese <https://pravnystat.eu/> a predložená ako príspevok do konzultácie so zainteresovanými stranami na účely Správy o právnom štáte 2021, bod 1; pozri aj vystúpenie predsedu Ústavného súdu z 3. decembra 2020 v parlamente, ktorý vyjadril obavy v súvislosti s novelou ústavy a požiadal členov parlamentu, aby tento bod ešte zvážili, dostupné na adrese <https://tv.nrsr.sk/videoanalzy/osoba/8/Ivan.Fiacan?id=233541>.

¹⁸³ Spis č. 2879/2020.

¹⁸⁴ Poslanci parlamentu sa mohli na schôdzach zúčastňovať osobne, s výnimkou poslancov, ktorí sa museli izolovať v zmysle opatrení súvisiacich s ochorením COVID-19. Niektoré schôdze sa konali v hybridnom režime, t. j. viacero členov parlamentu bolo fyzicky prítomných, zatiaľ čo iní sa zúčastňovali prostredníctvom videokonferencie. Príspevok Slovenska k Správe o právnom štáte 2021, s. 37.

¹⁸⁵ Článok 5 ods. 3 zákona č. 227/2002 Z. z. o bezpečnosti štátu.

¹⁸⁶ Článok 5 ods. 1 zákona č. 227/2002 Z. z. o bezpečnosti štátu.

¹⁸⁷ Správa o právnom štáte 2020, Kapitola o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 12.

1. októbra 2020 nový núdzový stav. Parlament v decembri 2020 novelizoval príslušnú legislatívu, aby umožnil vláde opakovane predlžovať núdzový stav o 40 dní s tým, že toto predĺženie musí následne schváliť parlament¹⁸⁸. Núdzový stav sa skončil 15. mája 2021. Ústavný súd má právomoc preskúmať ústavnosť vyhlásenia a predĺženia núdzového stavu¹⁸⁹. Zainteresované strany však poukazovali na to, že lehoty na takéto preskúmanie sú krátke¹⁹⁰. Na Ústavný súd bola podaná žiadosť o posúdenie ústavnosti vyhlásenia núdzového stavu a jedného z jeho predĺžení. Ústavný súd v oboch prípadoch potvrdil súlad s príslušnou legislatívou¹⁹¹. Ústavný súd preskúmal okrem toho aj viaceré opatrenia prijaté v súvislosti s pandémiou a objasnil otázky týkajúce sa právomoci všeobecných súdov rozhodovať o takýchto opatreniach. Po následných legislatívnych zmenách¹⁹² však vznikli obavy, že právo na súdne preskúmanie určitých opatrení nemusí byť dostatočne zaručené¹⁹³.

Verejná ochrankyňa práv a Slovenské národné stredisko pre ľudské práva zohrávali počas pandémie aktívnu úlohu pri ochrane základných práv občanov. Verejný ochrana práv je nezávislý orgán poverený ochranou základných práv a slobôd v konaniach pred orgánmi verejnej správy a ďalšími orgánmi verejnej moci, zatiaľ čo Slovenské národné stredisko pre ľudské práva je príslušná národná inštitúcia pre ľudské práva, ako aj orgán pre rovnosť na Slovensku¹⁹⁴. Počas pandémie COVID-19 verejná ochrankyňa práv zaznamenala nárast sťažností o takmer 50 %, ako aj zvýšenie počtu žiadostí verejnosti o vydanie usmernení o protipandemických opatreniach¹⁹⁵. Pracovné zaťaženie Slovenského národného strediska pre ľudské práva bolo porovnateľné s pracovným zaťažením za posledné roky, ale obsah sťažností sa zmenil, pričom väčšina sa týkala protipandemických opatrení¹⁹⁶. Inštitúcie zistili, že došlo k porušeniam vo viacerých oblastiach. Ide napríklad o štátom nariadenú karanténu osôb po návrate zo zahraničia, izoláciu niektorých celých rómskych osád a obmedzenia prístupu k zdravotnej starostlivosti a práva na vzdelanie¹⁹⁷.

Právny rámec podporujúci organizácie občianskej spoločnosti je naďalej platný, objavili sa však obavy v súvislosti s obmedzovaním finančných prostriedkov pre niektoré mimovládne organizácie¹⁹⁸. Nová vláda prevzala záväzok pokračovať v posilňovaní občianskej spoločnosti¹⁹⁹. V decembri 2020 bol spustený nový register

¹⁸⁸ Článok 5 ods. 2 zákona č. 227/2002 Z. z. o bezpečnosti štátu. Parlament musí toto predĺženie odsúhlasiť do 20 dní od nadobudnutia jeho účinnosti, inak núdzový stav prestáva platiť. Predĺženie sa povoľuje len vtedy, ak bol núdzový stav vyhlásený v súvislosti s pandémiou. Pozri aj príspevok od Európskej siete národných inštitúcií pre ľudské práva (ENNHRI) k Správe o právnom štáte 2021, s. 296 – 297.

¹⁸⁹ Článok 129 ods. 6 ústavy.

¹⁹⁰ Návrh na začatie konania sa musí podať do piatich dní od vyhlásenia/predĺženia a Ústavný súd musí rozhodnúť do 10 dní od začatia konaní. § 193 a 195 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky. Informácie získané v súvislosti s návštevou Slovenska.

¹⁹¹ Rozsudok Ústavného súdu zo 14. októbra 2020 PL. ÚS 22/2020, rozsudok Ústavného súdu z 31. marca 2021 PL. ÚS 2/2021.

¹⁹² Novela zákona č. 355/2007 Z. z.

¹⁹³ Podanie verejnej ochrankyne práv na Ústavný súd, 10. február 2021, spis č. 268/2021, s. 26 – 35.

¹⁹⁴ Správa o právnom štáte 2020, Kapitola o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 12 – 13.

¹⁹⁵ Informácie získané v súvislosti s návštevou Slovenska.

¹⁹⁶ Informácie získané v súvislosti s návštevou Slovenska.

¹⁹⁷ Výročná správa o činnosti verejného ochrancu práv (2020), správa bola 7. mája 2021 prerokovaná v parlamente a hlasovalo sa o nej. Výsledkom hlasovania bolo nevzatie správy na vedomie. Informácie získané v súvislosti s návštevou Slovenska. Výročná správa Slovenského národného strediska pre ľudské práva o dodržiavaní ľudských práv; príspevok od Európskej siete národných inštitúcií pre ľudské práva (ENNHRI) k Správe o právnom štáte 2021, s. 309 – 312.

¹⁹⁸ Správa o právnom štáte 2020, Kapitola o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 14.

¹⁹⁹ Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky na obdobie rokov 2021 – 2024, s. 16 – 17.

mimovládnych neziskových organizácií²⁰⁰. Predstavuje jediný verejný register všetkých organizácií vymedzených príslušným zákonom, ktorý funguje na Slovensku, a jeho cieľom je ďalej zlepšovať transparentnosť. Zainteresované strany vyjadrili znepokojenie nad verbálnymi útokmi verejných orgánov a politikov na aktivistov a organizácie občianskej spoločnosti²⁰¹ a nad zámerným obmedzovaním verejných finančných prostriedkov pre organizácie, ktoré podporujú rodovú rovnosť²⁰². Fungovanie viacerých organizácií občianskej spoločnosti bolo navyše vystavené tlaku pod vplyvom pandémie COVID-19 a zainteresované strany boli mimoriadne znepokojené celkovými dôsledkami pandémie na finančnú situáciu MVO²⁰³.

²⁰⁰ Zriadený zákonom č. 346/2018 Z. z. o registri mimovládnych neziskových organizácií; register je k dispozícii na adrese <https://ives.minv.sk/rmno/?lang=sk>.

²⁰¹ Príspevok od Via Iuris (Únia občianskych slobôd) k Správe o právnom štáte 2021, s. 13 – 14 a príspevok Európskej siete národných inštitúcií pre ľudské práva (ENNHRI) k Správe o právnom štáte 2021, s. 294.

²⁰² Poukazuje sa tu na to, že Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny prerozdelenilo v roku 2020 dotácie na podporu rodovej rovnosti konzervatívnym organizáciám za ochranu života, ktoré sa vo všeobecnosti nezameriavajú na otázky rodovej rovnosti. Navyše po prijatí zákona zo 17. decembra 2020, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 544/2010 Z. z. o dotáciách, sa namiesto rodovej rovnosti budú podporovať rovnaké pracovné príležitosti a organizácie presadzujúce manželstvo a rodinné hodnoty. Pozri príspevky k Správe o právnom štáte 2021, ktoré poskytla Európska sieť národných inštitúcií pre ľudské práva (ENNHRI), s. 294, Únia občianskych slobôd pre Európu, s. 14 a ENNHRI, s. 294 – 295.

²⁰³ Napriek úsiliu vlády, ktorá poskytla dodatočnú podporu vo výške 1,1 milióna EUR na podporu činností mimovládnych organizácií, ktoré zmierňujú dôsledky pandémie COVID-19, tlačová správa Ministerstva investícií, regionálneho rozvoja a informatizácií z 12. augusta 2020, Vicepremiérka Remišová: 1,1 milióna eur na pomoc mimovládnym organizáciám v boji s COVID-19; Informácie získané v súvislosti s návštevou Slovenska. Pozri aj príspevky od Via Iuris (Únia občianskych slobôd) k Správe o právnom štáte 2021, s. 15 – 17.

Príloha I: Zoznam zdrojov v abecednom poradí*

* Zoznam príspevkov prijatých v rámci konzultácií k Správe o právnom štáte 2021 sa nachádza na <https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/upholding-rule-law/rule-law/rule-law-mechanism/2021-rule-law-report-targeted-stakeholder-consultation>.

Aktuality.sk (2021), *NAKA opäť zadržala finančníka Kvietika aj viaceru ľudí zo Slovenského pozemkového fondu* (<https://www.aktuality.sk/clanok/892385/naka-opat-zadrzala-financnika-martina-kvietika>).

Centrum pre pluralitu a slobodu médií (2021), *Monitorovanie plurality médií 2021*.

Európska komisia (2020), *Správa o právnom štáte, Kapitola o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku*.

Európska komisia (2021), *Porovnávací prehľad EÚ v oblasti justície*.

Európska komisia (2021), tlačová správa č. 03/2021, *OLAF uzatvára prípady týkajúce sa poľnohospodárskych fondov EÚ na Slovensku* (https://ec.europa.eu/anti-fraud/media-corner/news/21-01-2021/olaf-closes-cases-eu-agricultural-funds-slovakia_sk).

Európska komisia, *Efektívnosť a kvalita slovenského súdneho systému, Hodnotenie a odporúčania na základe nástrojov CEPEJ, CEPEJ-COOP(2017)14*, vypracované Komisiou Rady Európy pre hodnotenie efektívnosti justície (2017).

Európska komisia, *Preskúmanie reformy súdnej mapy v Slovenskej republike odborníkmi CEPEJ*, vypracované Komisiou Rady Európy pre hodnotenie efektívnosti justície (2020).

Európska komisia, *Výročná štúdia* vypracovaná Komisiou Rady Európy pre hodnotenie efektívnosti justície.

Európska sieť národných inštitúcií pre ľudské práva (2021), *Príspevok k Správe o právnom štáte 2021*.

Európska sieť súdnych rád (2012 – 2013), *Správa o minimálnych normách pre hodnotenie profesionálnej výkonnosti a neodvolateľnosť sudcov*.

Európsky súd pre ľudské práva, rozsudok z 15. septembra 2015, *Javor and Javorova*, 42360/10, stav vykonania (<http://hudoc.exec.coe.int/eng?i=004-7717>).

Európsky súd pre ľudské práva, rozsudok z 24. júla 2012, *Maxian and Maxianova*, 44482/09, stav vykonania (<http://hudoc.exec.coe.int/eng?i=004-7711>).

Európsky súd pre ľudské práva, rozsudok z 27. júna 2017, *Ivan*, 57405/15, stav vykonania (<http://hudoc.exec.coe.int/eng?i=004-47309>).

Európsky súd pre ľudské práva, rozsudok z 31. augusta 2018, *Balogh and others*, 35142/15, stav vykonania (<http://hudoc.exec.coe.int/eng?i=004-51541>).

Európsky súd pre ľudské práva, rozsudok z 9. marca 2021, *Bilgen/Turkey*, 1571/07.

Generálne riaditeľstvo pre komunikáciu (2019), *rýchly prieskum Eurobarometra 482: postoj podnikov ku korupcii v EÚ*.

Generálne riaditeľstvo pre komunikáciu (2020), *osobitný prieskum Eurobarometra 502: korupcia*.

GRECO (2019), *piate kolo hodnotenia – hodnotiaci správa, Slovenská republika*.

GRECO (2019), *štvrté kolo hodnotenia, Dodatok k Druhej správe o stave plnenia, Slovenská republika*.

GRECO (2021), *Slovakia: GRECO regrets slow progress in preventing corruption of parliamentarians, judges and prosecutors* (Slovensko: Skupina GRECO vyjadruje poľutovanie nad pomalým pokrokom pri predchádzaní korupcii poslancov, sudcov a prokurátorov) (<https://www.coe.int/en/web/portal/-/slovakia-greco-regrets-slow-progress-in-preventing-corruption-of-parliamentarians-judges-and-prosecutors>).

GRECO (2021), *štvrté kolo hodnotení, Dodatok k Druhej správe o stave plnenia, Slovenská republika*.

Komunikačná platforma slovenských sudcov Sudnamoc.sk a Združenie sudcov Slovenska (2021), *Príspevok k Správe o právnom štáte 2021*.

Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR (2020), tlačová správa, *Vicepremiérka Remišová: 1,1 milióna eur na pomoc mimovládny organizáciám v boji s COVID-19*

[\(https://www.mirri.gov.sk/aktuality/podpredsednicka-vlady/vicepremierka-remisova-11-miliona-eur-na-pomoc-mimovladnym-organizaciam-v-boji-s-covid-19/\)](https://www.mirri.gov.sk/aktuality/podpredsednicka-vlady/vicepremierka-remisova-11-miliona-eur-na-pomoc-mimovladnym-organizaciam-v-boji-s-covid-19/).

Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, Analytické centrum (2020), *Odporúčania pre tvorbu novej súdnej mapy* (http://web.ac-mssr.sk/wp-content/uploads/2020/sudna_mapa/nova_sudna_mapa_3_0_final.pdf).

Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, Analytické centrum (2020), *Odporúčania pre tvorbu novej súdnej mapy* (http://web.ac-mssr.sk/wp-content/uploads/2020/sudna_mapa/nova_sudna_mapa_3_0_final.pdf).

Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, Analytické centrum (2020), *Reforma súdnej mapy* (http://web.ac-mssr.sk/wp-content/uploads/2020/sudna_mapa/Reforma_sudnej_mapy_na_citanie.pdf).

Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, *Časová os tvorby súdnej mapy* (http://web.ac-mssr.sk/wp-content/uploads/2020/sudna_mapa/20210223_Casov%C3%A1_os_Sudna_mapa_v.2.pdf).

Ministerstvo zdravotníctva SR, *Rezortný protikorupčný program* (<https://www.health.gov.sk/Zdroje/?dokumenty/mzsr/rezortny-protikorupcny-program.rtf>).

OECD (2012), *Implementing the OECD Anti-Bribery Convention, Phase 3: Slovak Republic* (Vykonávanie Dohovoru o boji s podplácaním zahraničných verejných činiteľov v medzinárodných obchodných transakciách, 3. fáza: Slovenská republika).

OECD (2014), *Implementing the OECD Anti-Bribery Convention, Follow-Up to the Phase 3 Report and Recommendation: Slovak Republic* (Vykonávanie Dohovoru o boji s podplácaním zahraničných verejných činiteľov v medzinárodných obchodných transakciách, Opatrenia prijaté v nadväznosti na 3. fázu a jej odporúčania: Slovenská republika).

OECD (2017), *Implementing the OECD Anti-Bribery Convention, Phase 1bis Report: Slovak Republic* (Vykonávanie Dohovoru o boji s podplácaním zahraničných verejných činiteľov v medzinárodných obchodných transakciách, Správa o fáze 1a).

Poradná rada európskych sudcov (2007), *Stanovisko č. 10*.

Poradná rada európskych sudcov (2016), *Stanovisko č. 19*.

Predsedníctvo Poradnej rady európskych sudcov (2020), *Stanovisko z 9. decembra 2020*, CCJE-BU(2020)3.

Rada Európy (2020): *Odporúčanie Rady z 20. mája 2020, ktoré sa týka národného programu reforiem Slovenska na rok 2020 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Slovenska na rok 2020*, COM(2020) 525 final.

Rada Európy, Benátska komisia (2013), *Opinion on the Draft Amendments to the Organic Law on Courts of General Jurisdiction of Georgia*, CDL-AD(2013)007-e [Stanovisko k návrhu zmien organického zákona o všeobecných súdoch Gruzínska, CDL-AD(2013)007-e].

Rada Európy: Benátska komisia (2005), *Second interim opinion on constitutional reforms in the Republic of Armenia*, CDL-AD(2005)016 [Druhé predbežné stanovisko k ústavným reformám v Arménskej republike, CDL-AD(2005)016].

Rada Európy: Benátska komisia (2010), *Report on Constitutional Amendment*, CDL-AD(2010)001 [Správa o novele ústavy, CDL-AD(2010)001].

Rada Európy: Výbor ministrov (2010), *Odporúčanie Výboru ministrov CM/Rec(2010)12 členským štátom o sudcoch: nezávislosť, efektívnosť a zodpovednosť*.

Slovenská advokátska komora (2021), *Príspevok k Správe o právnom štáte 2021*.

Slovenská advokátska komora (2021), tlačová správa z 23. marca 2021, *Predseda SAK navštívil nového generálneho riaditeľa Zboru väzenskej a justičnej stráže*, (<https://www.sak.sk/web/sk/cms/news/form/list/form/row/596497/event>).

Slovenské národné stredisko pre ľudské práva (2019), *Správa o dodržiavaní ľudských práv* (<http://www.snslp.sk/wp-content/uploads/Sprava-o-LP-v-SR-za-rok-2020-.pdf>).

Slovenskí právnicki, *Otvorená výzva a príspevok k Správe o právnom štáte 2021*, (<https://pravnystat.eu>).

Súdny dvor Európskej únie, rozsudok z 18. mája 2021, *Spojené rumunské veci*, C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 a C-397/19.

Súdny dvor Európskej únie, rozsudok z 20. apríla 2021, *Repubblika*, C-896/19.

Súdny dvor Európskej únie, rozsudok z 25. júla 2018, *LM*, C- 216/18 PPU.

Transparency International (2020), *Exporting corruption* (Správa o vývoze korupcie).

Transparency International (2021), *Index vnímania korupcie 2020*.

UNCAC, *Implementation Review - 1st cycle (2010-2015), Country Review Report of Slovak Republic*, [Správa o vykonávaní Dohovoru Organizácie Spojených národov proti korupcii – prvé kolo preskúmania (2010-2015), Správa o vykonávaní dohovoru Slovenskou republikou] (https://www.unodc.org/documents/treaties/UNCAC/CountryVisitFinalReports/2013_07_11_Slovakia_a_Final_Country_Report.pdf).

Únia občianskych slobôd pre Európu (2021), *Príspevok k Správe o právnom štáte 2021*.

Ústavný súd SR, rozhodnutie z 30. januára 2019, PL. ÚS 21/2014-96.

Ústavný súd SR, rozhodnutie z 31. marca 2021, PL. ÚS 2/2021.

Ústavný súd SR, rozhodnutie zo 14. októbra 2020, PL. ÚS 22/2020.

Verejný ochranca práv (2020), *Správa o činnosti verejného ochranca práv za obdobie roka 2020*, (https://www.vop.gov.sk/files/VOP_VS20_SK_1.pdf).

Vláda Slovenskej republiky (2021), *Príspevok Slovenska k Správe o právnom štáte 2021*.

Vláda SR (2018), *Návrh protikorupčnej politiky Slovenskej republiky na roky 2019 – 2023* (<https://rokovania.gov.sk/download.dat?id=588DFBA123494910A70AF18737B85A81-034BF7E75BABC88FC3A419E44DED1345>).

Vláda SR (2019), *Národný protikorupčný program Slovenskej republiky* (<https://rokovania.gov.sk/download.dat?id=F75436C4AF3C4D96AE93D60FD6BCA184-99C291B1BA87B0B9BF1E773CB8DA6BA0>).

Vláda SR (2021), *Plán obnovy a odolnosti Slovenskej republiky* (https://www.planobnovy.sk/files/dokumenty/kompletny-plan_obnovy.pdf).

Vláda SR, *Plán legislatívnych úloh vlády SR na rok 2021* (https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy?p_p_id=processDetail_WAR_portletset&p_p_lifecycle=2&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_cacheability=cacheLevelPage&p_p_col_id=column-2&p_p_col_count=1&processDetail_WAR_portletset_fileCooaddr=COO.2145.1000.3.4201465&p_rocessDetail_WAR_portletset_file=pl%C3%A1n-2021.pdf&processDetail_WAR_portletset_action=getFile).

Vláda SR, *Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky na obdobie rokov 2020 – 2024* (<https://www.mpsr.sk/programove-vyhlasenie-vlady-slovenskej-republiky-na-obdobie-rokov-2020-2024/800-17-800-15434/>).

Vláda SR, *Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky na obdobie rokov 2021 – 2024* (<https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=494677>).

Vláda SR, *Správa o činnosti verejného ochranca práv za obdobie roka 2020* (https://www.vop.gov.sk/files/VOP_VS20_SK_1.pdf).

Príloha II: Návšteva Slovenska

Útvary Komisie absolvovali v apríli 2021 virtuálne stretnutia s týmito subjektmi:

- Združenie sudcov
- Úrad vlády – Odbor prevencie korupcie
- Sudcovia za otvorenú justíciu
- Súdna rada
- Liga za ľudské práva
- Ministerstvo kultúry
- Ministerstvo zdravotníctva
- Ministerstvo vnútra
- Ministerstvo spravodlivosti
- Národné stredisko pre ľudské práva
- Národná kriminálna agentúra Prezídia Policajného zboru
- Partnerstvo pre otvorené vládnutie
- Generálna prokurátora
- Verejný ochranca práv
- Slovenská advokátska komora
- Slovenská Rada pre vysielanie a retransmisiiu
- Úrad špeciálnej prokuratúry
- Najvyšší súd
- Transparency International
- Via Iuris

* Komisia sa na viacerých horizontálnych stretnutiach stretla aj s týmito organizáciami:

- Amnesty International
- Centrum pre reprodukčné práva
- CIVICUS
- Únia občianskych slobôd pre Európu
- Civil Society Europe
- Konferencia európskych cirkví
- EuroCommerce
- European Center for Not-for-Profit Law
- Európske centrum pre slobodu tlače a médií
- Európske občianske fórum
- Európska federácia novinárov
- European Partnership for Democracy
- Európske fórum mládeže
- Front Line Defenders
- Human Rights House Foundation
- Human Rights Watch
- ILGA-Europe
- Medzinárodná komisia právnikov
- Medzinárodná federácia pre ľudské práva
- International Planned Parenthood Federation European Network (IPPF EN)
- Medzinárodný tlačový inštitút
- Netherlands Helsinki Committee

- Open Society European Policy Institute
- Philanthropy Advocacy
- Protection International
- Reportéri bez hraníc
- Transparency International EU